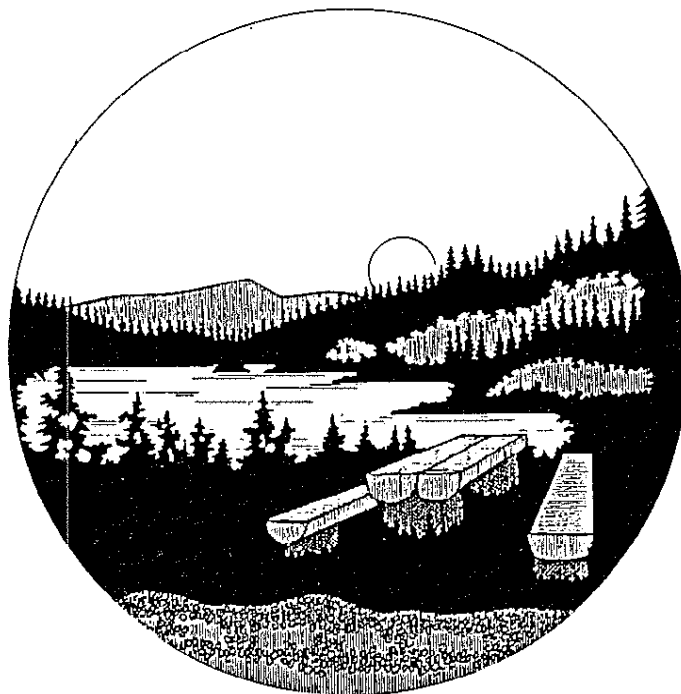
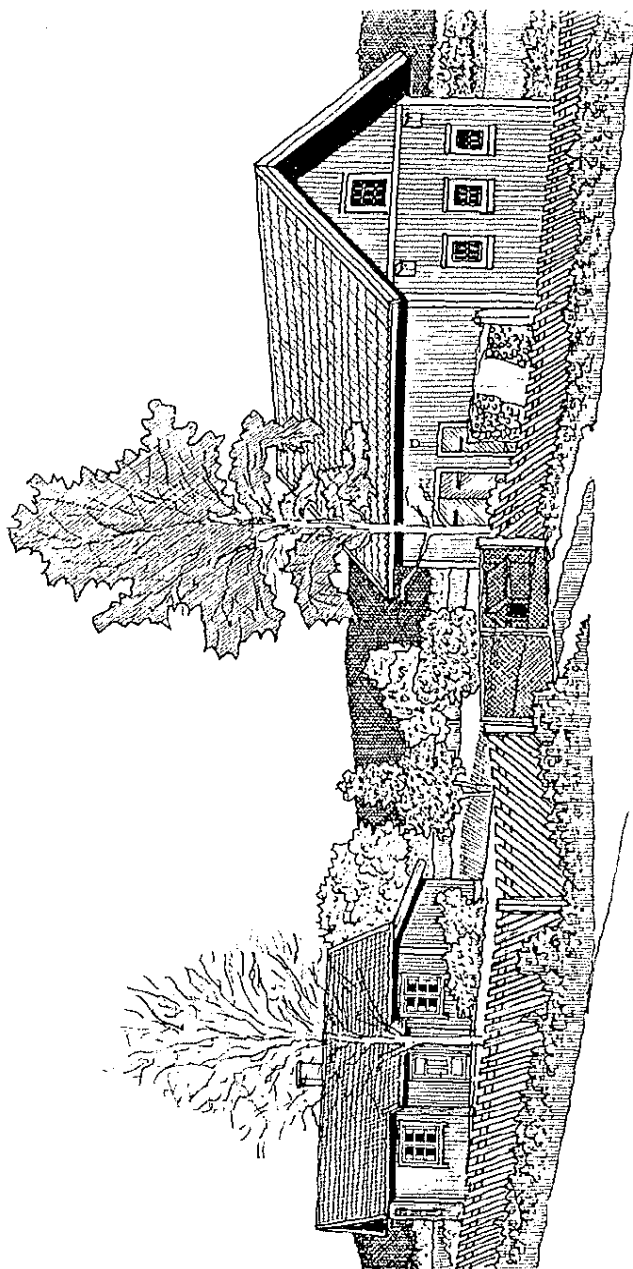

MARIDALENS VENNER

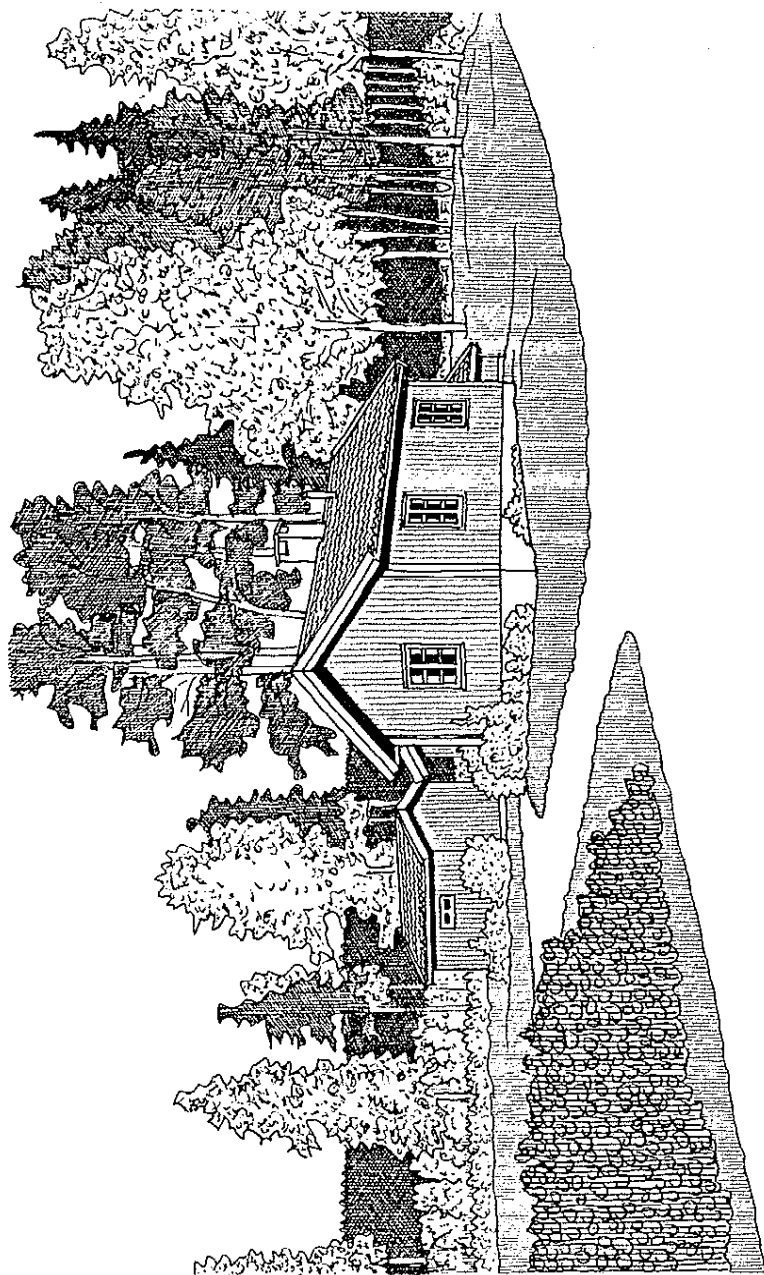
ÅRSSKRIFT 1994

ÅRSMØTEINNKALLELSE OG SAKSPAPIRER I
DETTE NUMMER

ENGELSRUD - 8.10.94 - TOM.

SALMÆKERSTUR - 5.10.94 TOM

FORORD

Maridalens Venner gir med dette ut årsskriftet for 1994. Nok en gang vil vi framheve Maridalens kvaliteter som boområde og som et verdifullt nærområde for Oslos innbyggere.

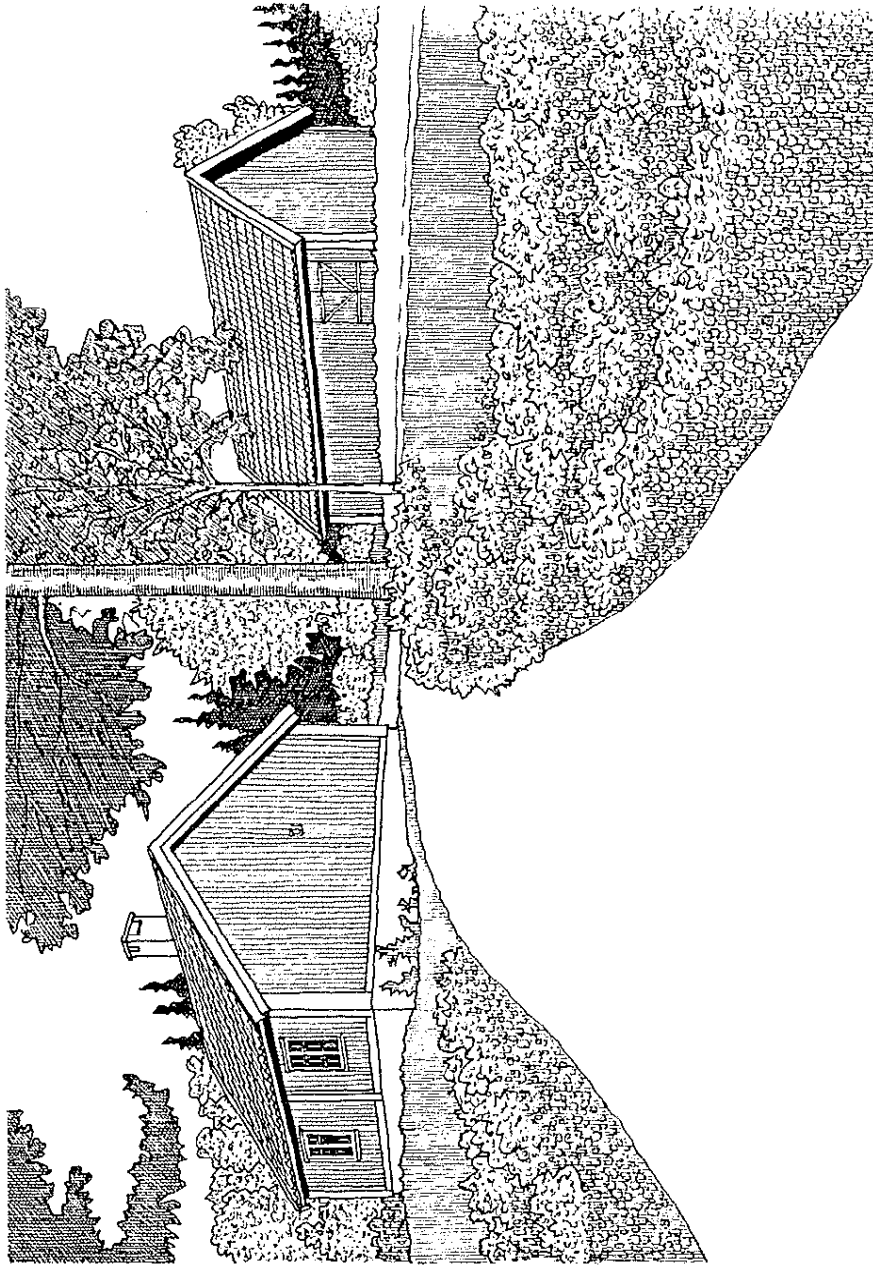
Samtidig forsøker vi å vise aktivitetene til foreningen Maridalens Venner. I intervjuet med lederen får vi også fram tanker om verdiene i et landskap, naturbegrep og betydningen av et samspill mellom menneske og natur.

Maridalen er et bevart bygdesamfunn til glede for mange. Dette innebærer også et ansvar for å bevare dalens verdier. Forutsetningen for å kunne ta dette ansvaret alvorlig, er at vi har en mening med arbeidet vårt.

I dette årsskriftet forsøker vi også å få fram kulturlandskapets historie i dalen. Vi må kjenne våre historiske røtter for på en best mulig måte ivareta verdiene rundt oss.

En spesiell takk til Tom Stensaker som i høst har tegnet en rekke gårder og plasser i Maridalen, til bruk i dette årsskriftet.

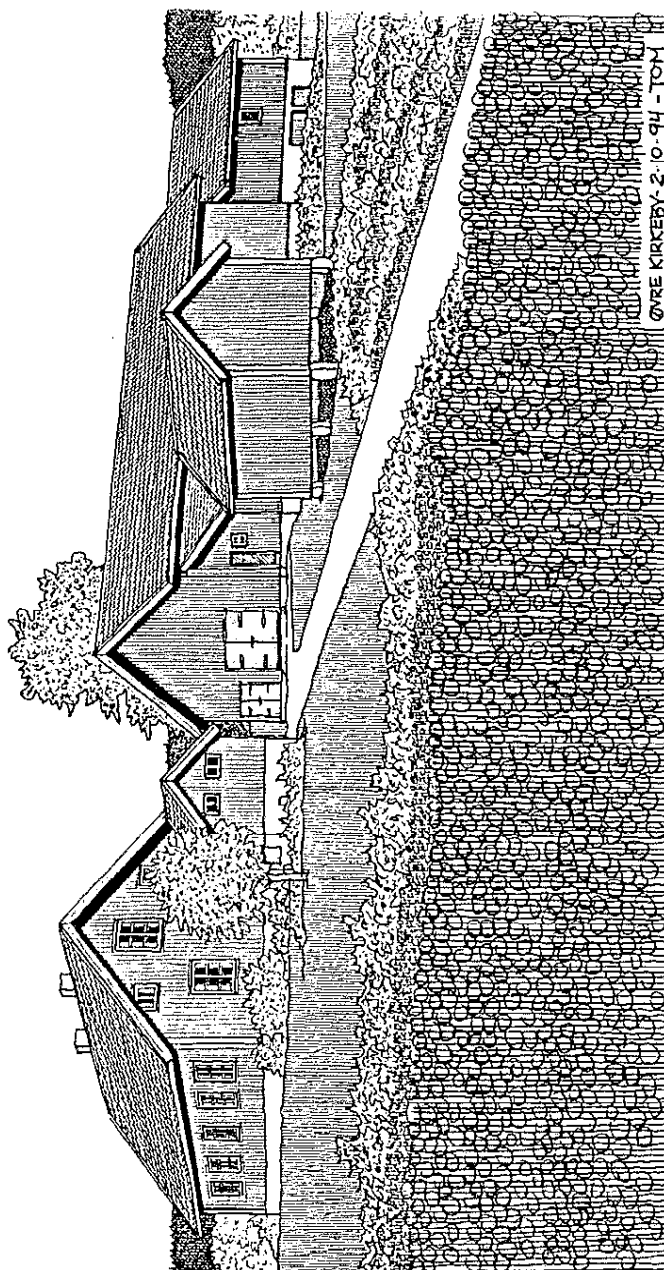
Sten Yngve Solberg
redaktør

N. LÅRBERGET - 12.10.94 - TOM

INNHold

Norges Natur	side	1
Intervju med lederen	side	2
Hilsen fra Maridalen	side	10
Fra en rusletur gjennom Maridalen for tyve år siden	side	12
Kulturlandskapets historie	side	27
Etter brannen	side	36
Sandermosen stasjon	side	41
Markakoret tilblivelse og utvikling	side	48
Årsmøteinnkallelse	side	51
Årsmelding 1994	side	52
Protokoll fra årsmøte 1993	side	59
Regnskap 1993	side	63
Andelsbrev i Maridalen velhus	side	64

NORGES NATUR
(DALVISE)

Det er min Sjel en frydfull Trang

at gjæste Norges Dale

Den gamle Fjeldkoll elsker Sang

den glade Hjertets Tale

Kom til den fagre Maridal !

til Kleivens svimlende Portal !

Kom hvorsomhelst, og Norge skal

dig i sin favn husvale !

Henrik Wergeland
1841

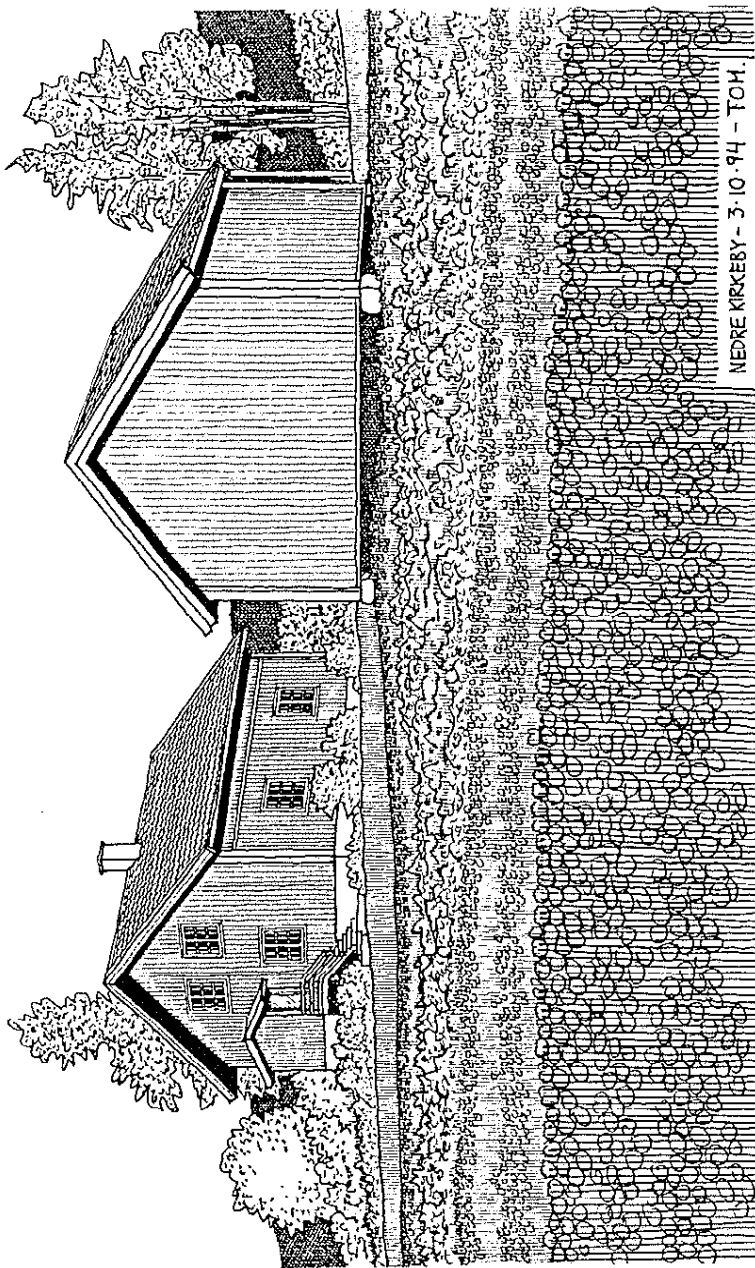
INTERVJU MED LEDEREN

Hva er det som får en trønder til å engasjere seg i Maridalen og Nordmarka?

Det som forundret meg når jeg kom hit til Oslo i 1980, var at Maridalen og Nordmarka ikke var bedre vernet. Maridalen burde ha fått et bedre formelt vern. Det arbeides nå med en verneplan som vil legge grunnlaget for framtidig bruk. Det samme gjelder for Nordmarka hvor det også burde vært vurdert vern for å sikre en levende kultur og en bærekraftig natur.

Samtidig tror jeg det er lettere for en som kommer utenfra å se den samfunnsmessige nytten av et landskap, nærmest se det i fugleperspektiv. Nordmarka med Maridalen og Sørkedalen er Norges viktigste friluftsområde. Det gikk også lang tid før rørosingene forsto at bergstaden sto på FNs liste over verneverdige kulturminner. Mange tror at en verneplan vil hindre folk i å bo i og i å drive bygda. Tvertimot. Ei verna bygd innebærer ei levende bygd med rikholdig kulturliv, og at den tar vare på røttene i landskapet, et kulturlandskap, nettopp slik Maridalen er i dag. Vi skal få fram samspillet mellom menneske og natur på en fin måte.

Oslo har et unikt kulturlandskap. Maridalens historie viser hvordan byen har vært avhengig av bygdene rundt. Vi kan trekke en linje fra byen, opp langs Akerselva, inn Maridalen, opp Tømtekleiva og inn i Nordmarka. Her finnes det kulturelle og historiske linjer som binder by og

NEDRE KIRKEBY - 3.10.94 - TOM.

land sammen. Samtidig endrer landskapet seg fra et gammelt industrilandskap gjennom en skogsbygd opp Tømtekleivene som skjærer gjennom et naturskogreservat inn til Nordmarksamfunnet med Tømte, Liggern og Gåslungen. Her får vi en fin kobling mellom kultur- og naturarven i landskapet.

Vern er viktig for å sikre en god bruk som også ivaretar et mangfold av ressurser, men hva vil dette koste?

Maridalen har kulturhistoriske røtter som går flere tusen år tilbake. Et landsskapsvernområde vil kunne gi en styrt bruk. For å oppnå dette målet er det viktig ikke bare å verne, men også å tilføre ressurser.

Maridalen og Marka har vært råvareleverandører til byen i århundrer, byen har vært avhengig av bygdene rundt. Ekseplene er mange, tømmer, vann, bergverksdrift, landbruksdrift m.m. Det er nå på tide at Maridalen får tilført ressurser tilbake fra storsamfunnet. Det er ikke verdig en kulturnasjon å ikke ivareta sine kulturelle verdier. En investering i Maridalen er en investering i kultur og opplevelse. Jeg er overbevist om at folk i Norge vil betale for dette.

Vil du definere ditt naturbegrep?

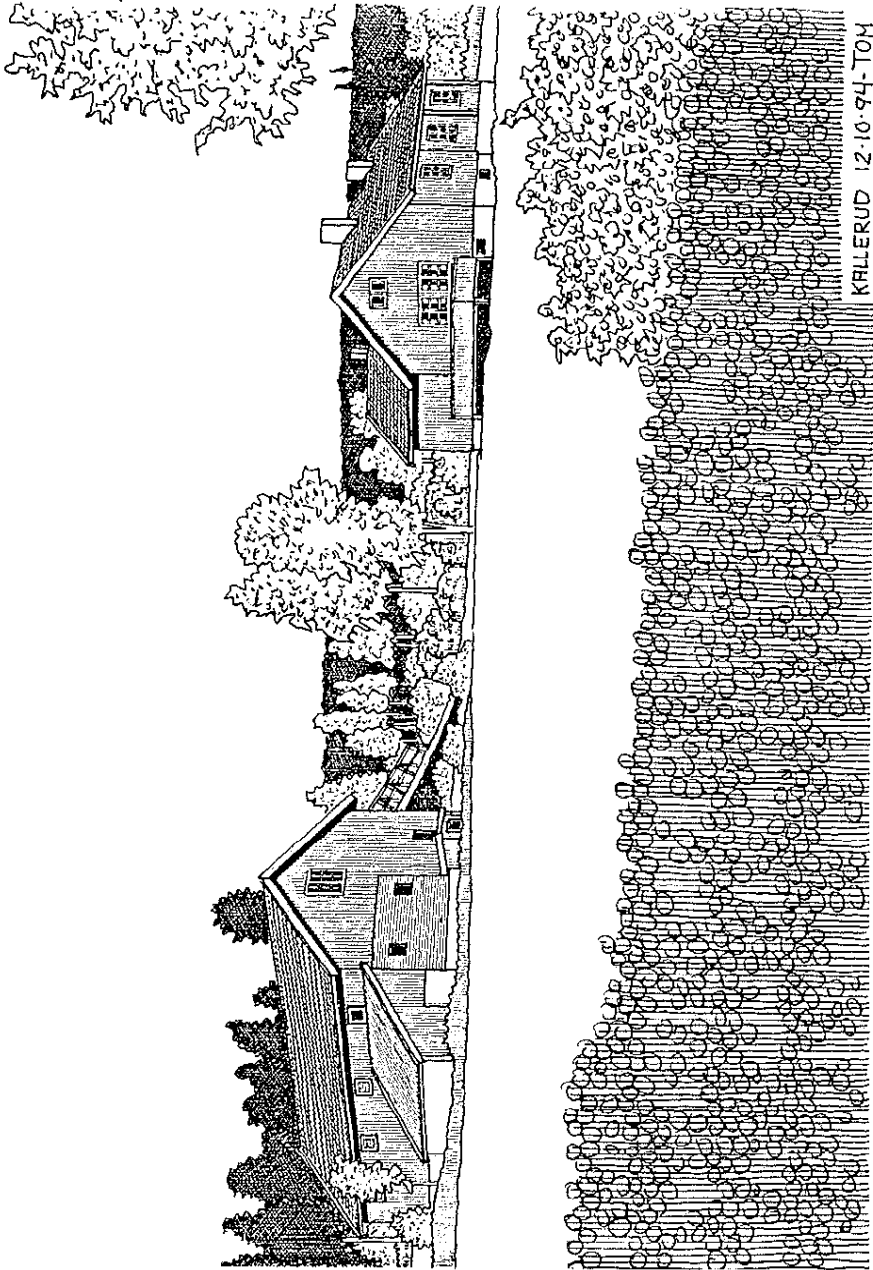
Min provoserende påstand er at all natur i Norge er kultur inntil det motsatte er bevist. Dette innebærer konsekvenser for framtidig forvaltning av naturen.

Et eksempel er lyngheiene på Vestlandet, som er blitt formet gjennom avskoging, brenning og beite siden jernalderen, er et godt eksempel på dette. Idag er lyngheiene en truet naturtype gjennom kraftig gjengroing. Slåtte- og blomsterengene i Marka er et annet godt eksempel. Orkidemyrene i Maridalen er gamle slåttemyrer og trenger pleie for å bevare sin egenart.

Samtidig er denne påstanden et tilleggsargument for å verne det vi har av natur som har et tilnærmet opprinnelig preg eller er urnatur. Denne tilnærmingen gir et godt grunnlag for å vise samspillet mellom menneske og natur, noe som vil bedre kommunikasjonen med de som forvalter landskapet vårt, grunneierne.

En forutsetning for å verne om og anvende landskapet på en bærekraftig måte, er at grunneierne er positivt innstilt til kultur-og naturvern. Norsk væremåte er å bruke naturessursene på en harmonisk måte i pakt med naturen. Vi lever i og av naturen.

Norge er et av verdens rikeste land. Forbruket av forbruksgoder er høyt nok. I framtida må vi dreie forbruket i retning av forbruk av opplevelser og kultur. Idag har vi kunnskaper om hvordan vi skal ta vare på historia vår og hvordan vi skal forme landskapet idag og for framtida. Landskapet i Maridalen viser spor av vår historie lag på lag gjennom århundrer helt fram til i dag. Vi må lære av historia vår. Jeg ønsker ikke at naturen skal brukes på en slik måte at framtidige generasjoner ikke får glede av den .

KFLLERUD 12-10-94-TOM

Husmannsvesenets utpining av landskapet gjennom for hardt beite og slått er eksempel på en driftsform jeg ikke ønsker meg tilbake til. Andre eksempler er uthogginga av Nordmarka under bergverkstida for 150 år sida. Dagens store flatehogster og monokulturer er eksempler på driftsformer som ikke er bærekraftige.

Hvordan skal Maridalens Venner ivareta rollen som koordinator for å sikre samspillet mellom menneske og natur og som gir et kulturelt og biologisk mangfold?

Maridalens Venner må sikre god kontakt mellom dalens befolkning, grunneiere, offentlige instanser m.fl. En god kontakt med innbyggerne i dalen er en forutsetning for det kulturelle mangfold og den forvaltningen av landskapet som vi ønsker. Vi sikrer da kulturarven samtidig som vi verner landskapet.

Kulturarven gjennom en levende bygdekultur og bevaring av et landskap, legger rammen rundt et levende bygdesamfunn. Vi må sikre at vi ikke skaper splid mellom de forskjellige interessene, men legger grunnlaget for entusiasme og initiativ.

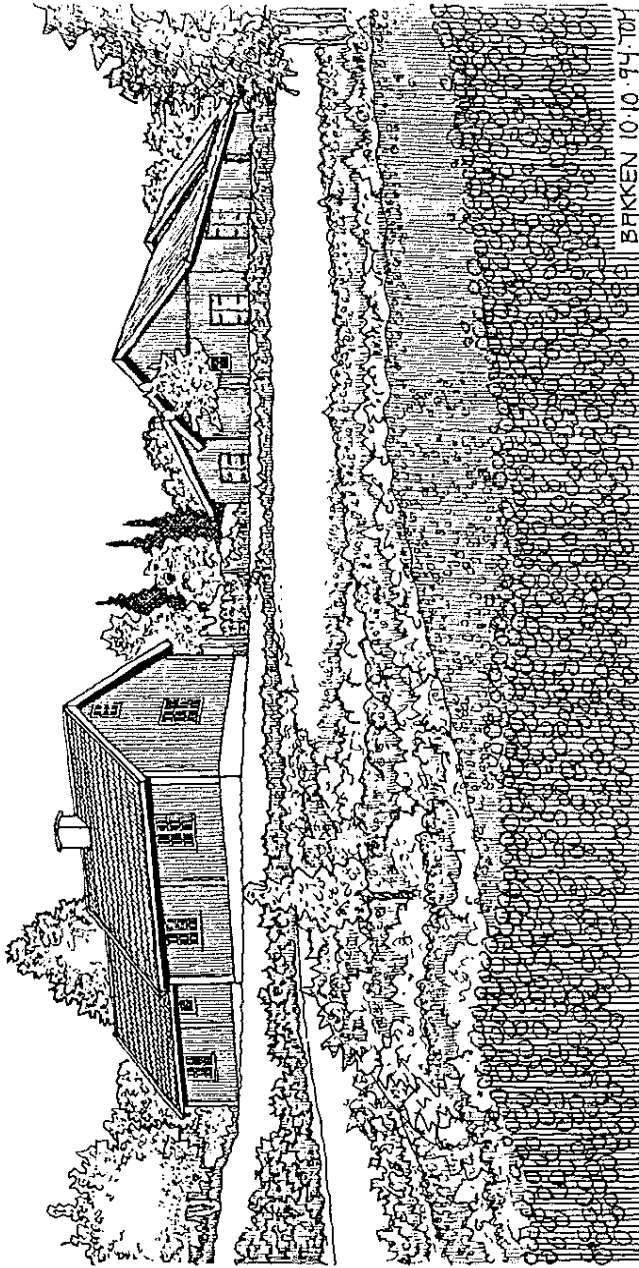
Maridalens Venner er i gang med konkrete tiltak som bevarer deler av landskapet, kan du gi en kort orientering om noen av tiltakene?

Vi har satt i gang med slått og kultivering av utvalgte områder. Hensikten er å vise hvordan landskapsbilder kan ivaretas blant annen aktivitet i dalen. Oslo kommune som

8

grunneier har fulgt opp ved å tilbakeføre tilplantet areal til beitemark eller slåtteng. Det skal bli mulig å oppleve Gerhard Munthes Landskap uten å besøke Nasjonalgalleriet.

Sandermosen stasjon er vernet både som jernbanestasjon og kultursentrum. Dette er konkrete tiltak som viser hvordan mangfoldet kan ivaretas.

BRKEN 0-10 74 104

HILSEN FRA MARIDALEN

Ole Svendsen, Maridalen 24. oktober 1994

Det ligger en naturperle
ved storbyens grense mot nord.
Med Maridalsvannet som hjerte
omkranset av skoger og jord.
Med byen som nabo og marka omkring,
og skogkledte åser som danner en ring.
Der gårder og hus ligger velstelt og lunt
og vidner om sans for de nære ting.

Ref:

Ja, kom til den fagre Maridal
med gårder og skoger og vann.
Her finner du ro, her finner du fred,
i pakt med naturen du omgir deg med.
Men husk at du farer med lempe,
trå varsomt og sett ikke spor.
Ha sans og respekt for naturens mangfold,
for alt det som lever og gror.

I vårlyse, stille kvelder
kan storbyens støy og larm,
høres som óm i det fjerne,
som byens forlengede arm.
Men snur du deg unna og lytter mot nord,
der orrhanen buldrer sitt våryre kor,
så hører du bruset fra flomstore elver
med isvann fra marka på vei til ditt bord.

En høstkveld ved Kirkeruinen
syns lyset fra byen i sør.
Det farver den mørklagte himmel
og minner om nordlysets slør.
Du aner nok trykket fra storbyens jag,
men dypt i ditt indre du kjenner behag,
at ved å få eie den stemning du føler
av frihet og fred fra din stressende dag.

Vi fikk denne dalen som gave,
en arv ifra fedrenes tid.
Men nå er det vi som skal trygge
dens framtid i hverdagens strid.
Vi går til vår gjerning med glede og tro,
og satser på at det kan bygges en bro,
der de som skal styre og ferdes i dalen
kan enes med de som skal leve og bo.

FRA EN RUSLETUR GJENNOM MARIDALEN FOR TYVE ÅR SIDEN

Margarethakirken

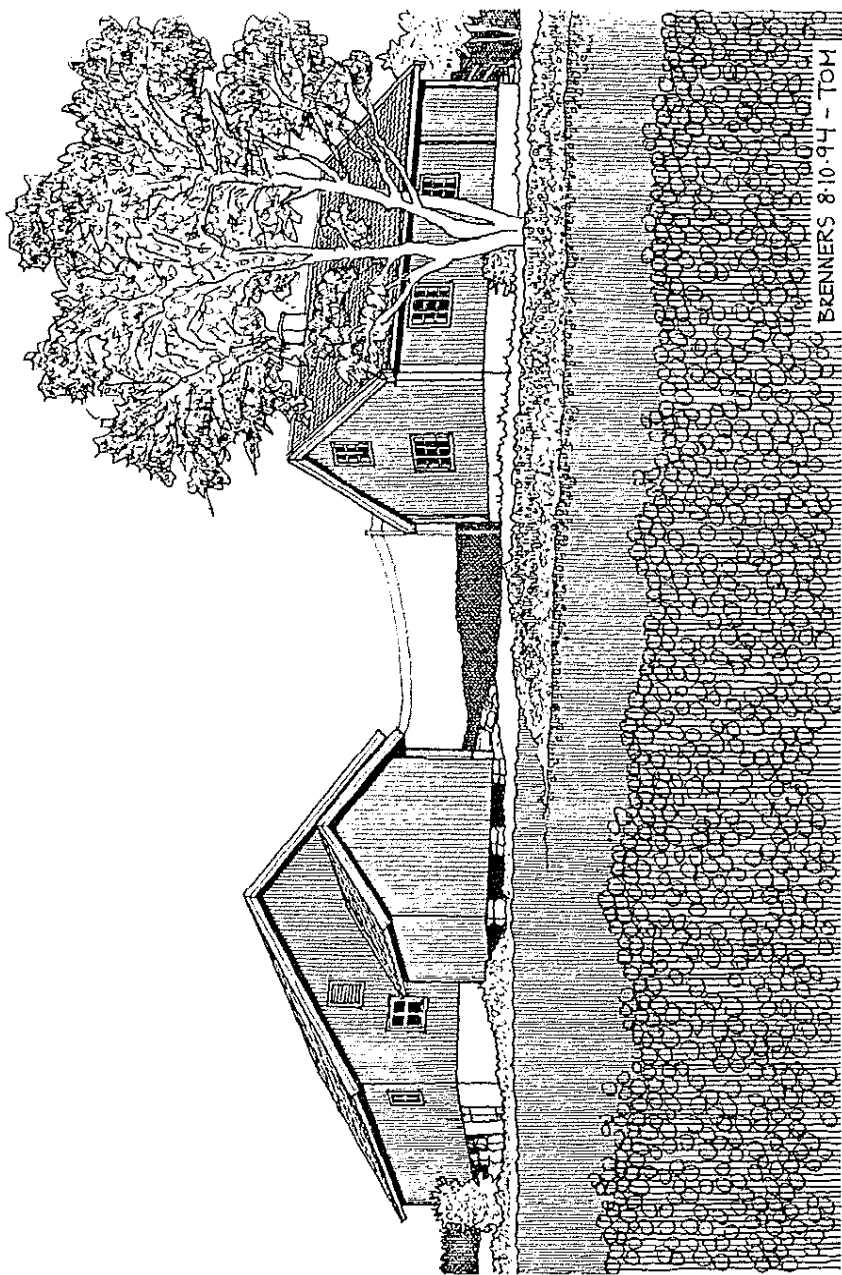
Turen starter fra kirkeruinen. Kirken ble bygget omkring midten av 1200 årene. Kirken er oppkalt etter St. Margaretha - helgenen for de gifte kvinner som led martyrdøden. Siste gudstjeneste i kirken var 3. pinsedag 1643, etter det må forfallet av kirken ha begynt. Det antas at lynnedslag har vært med på å ødelegge kirken. Ruinen ble restaurert av arkitekt Gerhard Fischer i 1934.

Kirkeby

Turen går langs den gamle veien til venstre om kirkebygårdene og videre gjennom gammel slåtteng mot Greveveien.

Kirkeby-gårdenes nære tilknytning til denne gamle kirken gjør at de står i en særstilling blant gårdene i Maridalen. Kirkeby er sansynligvis ryddet og bygget samtidig med kirken. Vi kan iallfall med sikkerhet slå fast at gården har eksistert før 1350. Gårdsnavnet var i gammelnorsk tid Kirkjubýr, dvs. kirkegården og viser gårdens nære tilknytning til kirken. Sansynligvis har Kirkeby vært prestegård for St. Margaretha-kirken, Maridalens gamle kirke i Middelalderen.

Kirkeby står også i en særstilling i Maridalen fordi den

BRENNERS 8-10-94 - TOM

eldste skriftlige kilde om dalen omhandler denne gården. I biskop Eysteins jordebok fra år 1400 - den såkalte Røde Bok - står det bl.a.:

"I 1395 bygslet biskop Eystein bort prestegården i Maridalen til Ogmund på Grefsen for livstid, på de vilkår at han skal gjøre ny stue på de gamle laftesteinene, slik at forstuen skal være 5 alen bred og med innkove og ram (dvs. loft) over. Han skal videre gjøre to buer, to løegolv og en låve i mellom og et fjøs. Han skal ha så meget som prestebolet eier av rydningen i skogen (Rudstaden), avgiftsfritt i 6 år, og siden skal han betale en øre penger av det hvert år, sålenge han lever. Men selve prestegården skal han ha avgiftsfritt så lenge han lever, mot å holde husene vedlike etter å ha bygget dem."

Dokumentets riktighet blir bekreftet av tre prester; sire Peter, sira Olav og sire Arvid og fire bønder fra gårder som helt opp til våre dager har vært av de største i Akerbygda; Jon på Linderen, Guttorm på Aker, Clemens på Ullevål og Tore på Sogn, og til sist "flere gode menn".

Greveveien

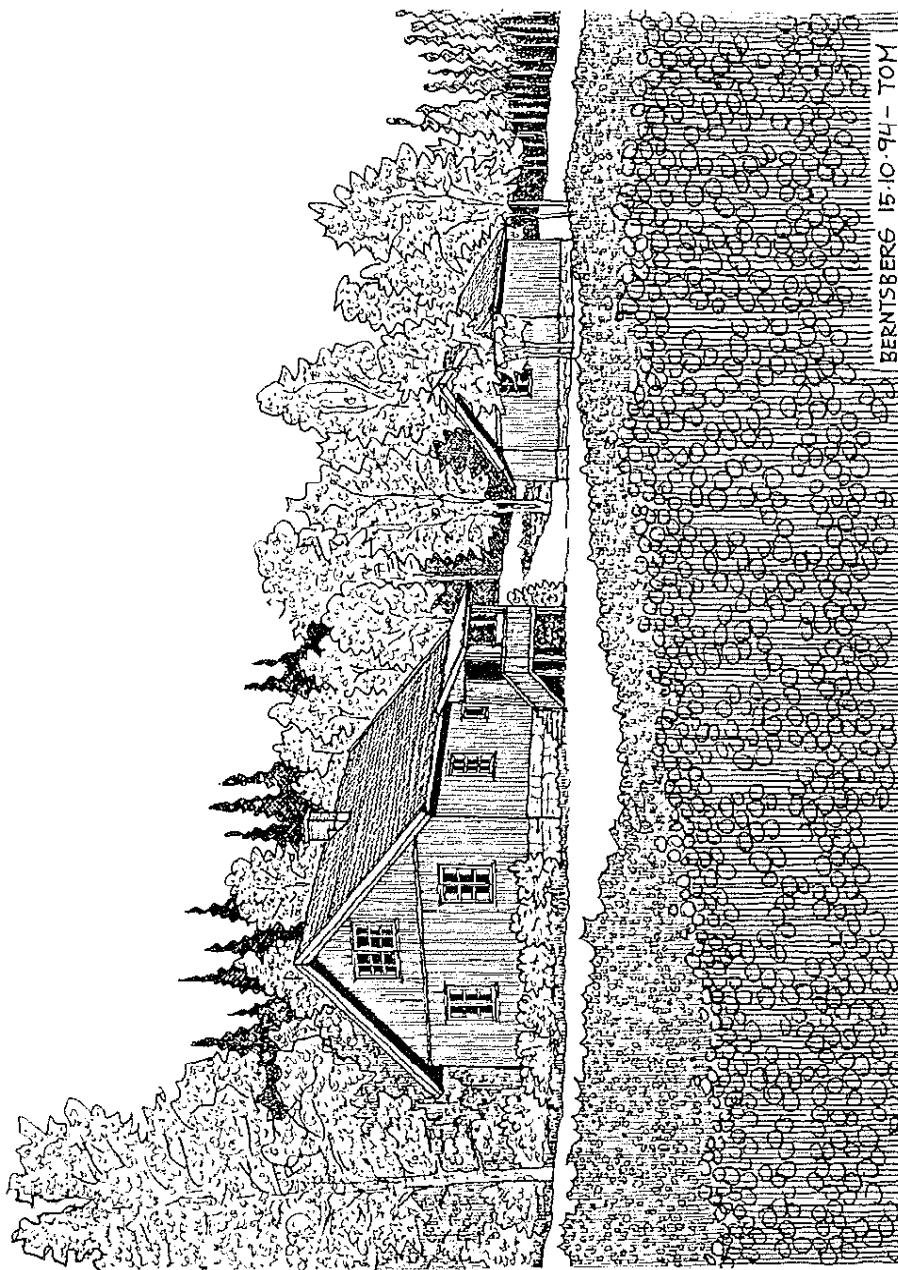
Langt tilbake i middelalderen gikk den gamle pilegrimsveien mellom Oslo og Nidaros gjennom Maridalen, og St. Margaretha-kirken var første stopp på veien. Senere gikk den vanlige handelsveien mellom Hadeland og Oslo gjennom Maridalen.

Peder Ankers svigersønn, grev Herman Wedel, bygget Ankerveien fra Maridalshammeren til Hakedals Verk. Den ble bygget litt etter 1800, og anlegget kostet 8000 spesidaler. Greveveien var i mange år en hovedadkomst til Kristiania for bøndene fra Hadeland og Hakedalen. Veiavgiften var 14 skilling pr. lass. Veien gjorde Ankers og Wedels skoger lettere tilgjengelige enn noen andre skogsdistrikter i landet og åpnet for første gang det østlige Nordmarka for litt større alminnelig trafikk.

Ankerveien kan vi dag følge fra Vettakollen over Sognsvann til Hammeren. Etter at stangjernshammeren ble nedlagt i 1874 har veien hatt sin største betydning for skogbruket, men nå er den ikke i bruk lenger.

Greveveien er forsvunnet mellom Hammeren og Hønefoten ved Maridalen skole. Fra Hønefoten er den fullt kjørbare forbi Kallerud og kapellet, og videre gjennom tunet på Nes gård og ned i Nesbukta. Der tar den opp Verkensbakken til Brenners. Herfra gikk veien diagonalt over jordet mot nordøst, men den er desverre pløyet opp her. Fra den andre siden av jordet går den i en sving som en sti ned til brua over Dausjøelva og opp til Berntsberg på østsiden. Derfra er den i gjen kjørbare opp til Sanderberget og nordover forbi Sandermosen, Bomstua, Snippen og Movatn og over Ørrfiske til Hakedal.

I de første 50-60 årene var Greveveien for det meste en vei for malm- og rujernskjøerene. Da masovnene sloknet og hammerene stanset tok plankekjøerene over Greveveien med trelast fra Hakedal til Brekke. Omkring

BERNTSBERG 15.10.94 - TOM

1900 ble det slutt på plankekjøringen. Men så ble Greveveien anleggsvei under byggingen av Gjøvikbanen og delvis ombygd, særlig ved Snippen. Da banen ble åpnet ble det igjen stilt på veien. Men så ble det liv og røre på Greveveien da dammen ved Ørrfiske og drikkevannstunnelen til Almedalen ble bygget. Nye ombygginger var nødvendig, særlig i Almedalen. Senere har Greveveien vært brukt som skogsbilveg, en mest som turvei. Et morsomt trekk ved veien er de gamle milestolpene som det ennå er bevart noen av.

Kallerud

Vi følger Greveveien til Kallerud. Kallerud ligger nord for Kirkeby-gårdene og kloss ved den gamle Greveveien. Sansynligvis ble Kallerud skilt ut som husmannsplass under Kirkeby en gang i forrige århundre. Stua på Kallerud er gammel, men den er senere påbygget og modernisert. Opprinnelig var det bakerovn i stua her. Låven på Kallerud er ikke mer enn tyve år gammel.

Navnet Kallerud vet vi ikke opprinnelsen av. Kanskje bodde det en gang en som het Karl eller Kalle her? I biskop Eysteins Jordebok fra år 1400 er det under prestegården i Maridalen nevnt en plass ved navn Rudstaen, som vi ellers ikke vet noen ting om. Kan Kallerud ligge på den gamle Rudstaens grunn. Etter Kallerud passerer vi Maridalen kapell som er innviet 1. mai 1900, kapellet ble restaurert i 1958.

Ødegården

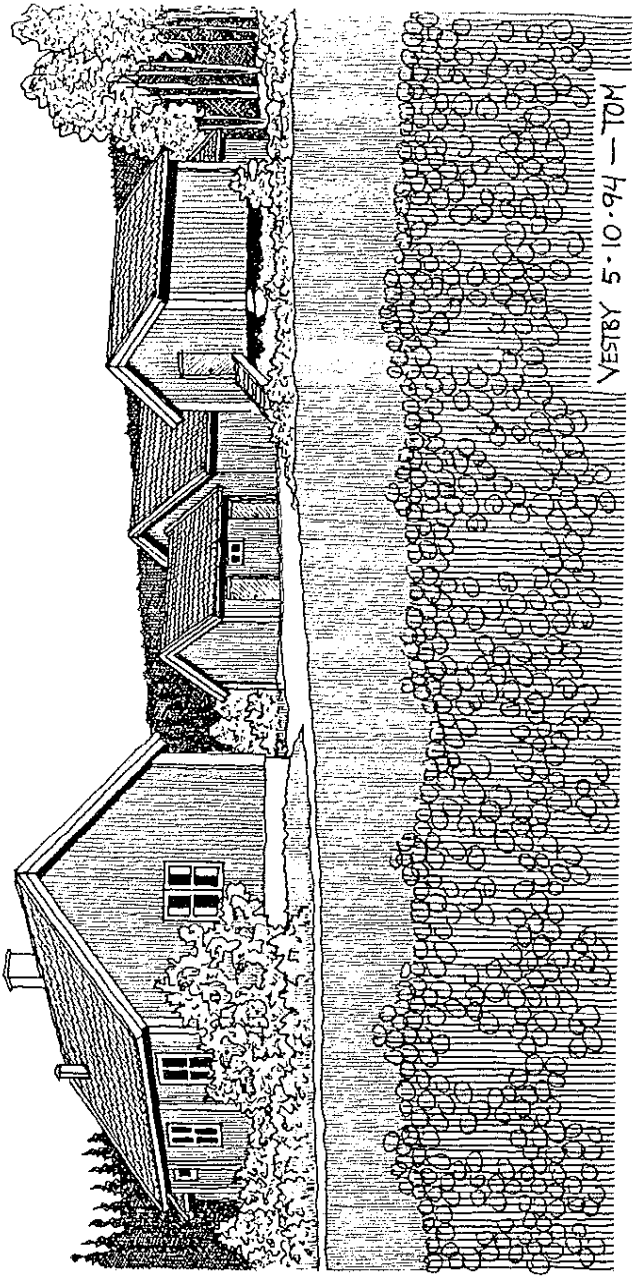
Sør øst for Maridalen kapell ligger Ødegården. Gården het opprinnelig Tømte, men dette navnet synes å ha gått av bruk i dalen i dag. Muligens har dette forbindelse med at man har villet unngå forveksling med plassen Tømte bak Mellomkollen nord for Maridalen. Da må navneendring ha skjedd i løpet av de siste hundre år, ikke som en plutselig forandring men som en overgang til det nye navn.

Mye tyder på at grunnene til navneforandringen ligger mye lenger tilbake og i såfall kan det som har skjedd med gårdsnavnet fortelle oss mye om gårdens historie.

Gården er en av de aller eldste i dalen. Navnet Tømte er avledet av tuptir som betyr tomtene eller tuftene. Det tyder på at gården ble reist på et sted hvor det var merker etter en tidligere boplass. Når vi så vet at gården eksisterte under navnet Tømte allerede før Svartedauen i 1350 skjønner vi at gården har en anselig alder. Tømte kan altså ha vært ryddet, forlatt og ryddet igjen allerede før 1350. I likhet med nesten samtlige av gårdene i dalen blir Tømte lagt øde av Svartedauen og da den så gjenoppstår er det nettopp som en ødegård.

Nes

Videre langs Greveveien ligger Nes gård. Nes gård, en av de største og vakreste og samtidig eldste gårdene i Maridalen, ligger ved Greveveien øst for Maridalen

VESTBY 5-10-94 — TOM

kapell. Gårdsnavnet er et naturnavn, etter neset ut i Maridalsvannet, og naturnavn er som kjent den aller eldste stedsnavngruppen vi har. Når vi så på begge sider av Nes gård har vi navn, Skjerven mot vest og Sander mot øst, og vi samtidig vet at vin-gårdene er fra før år 800 e.Kr., så blir Nes en svært gammel gård. Den gamle beretning om kongegraven på Nes, med den fine firestammede ek som fremdeles ruver i bakken ned mot vannet, tyder også på en svært gammel bosetning. Gården nevnes allerede i middelalderen. I følge biskop Eysteins Jordebok fra år 1400, eide Domkapitlet i Oslo (Sikeland præbende) 2 hæfsældesbol i Nes. (Gamle eiendomsforhold ble beregnet ut fra en rekke stedsegne verdienheter, red. anm.) Gården ble lagt øde av Svartedauen og på 1400 tallet synes den å ha ligget under Sandaker og ha tilhørt Erkepresten i Oslo.

Allerede på dette tidspunktet synes gården å ha vært delt i to bruk. I jordeboken over geistlig jordegode i 1574 er Akers prestebol oppført som eier av en liten del av Nes; denne del benevnes i 1617 som "Nes Ødegaard". Gårdens største del synes imidlertid å ha vært i privat eie - sannsynligvis helt fra middelalderen.

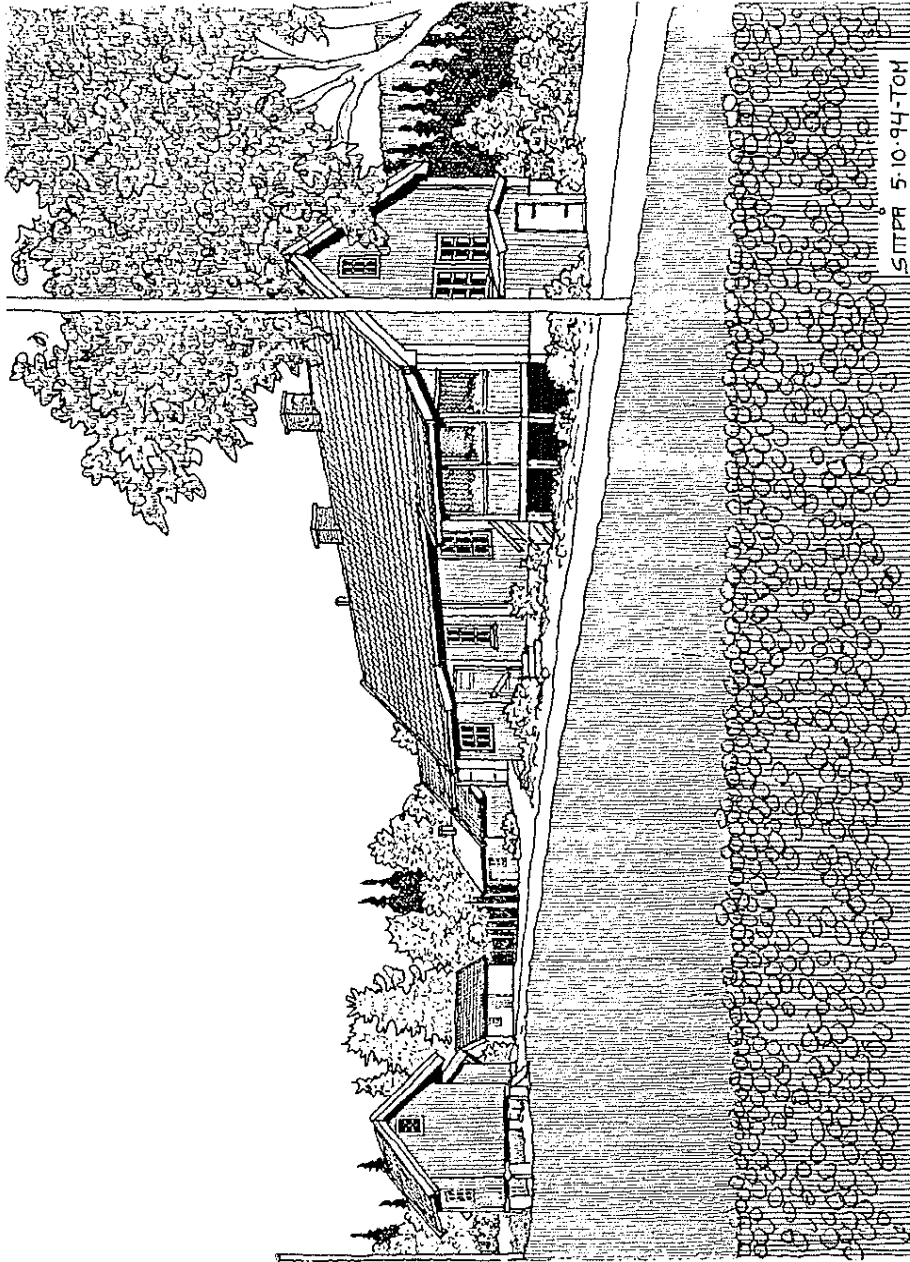
Gården har to hovedbygninger og den minste mot øst, er visstnok også den eldste, fra slutten av 1700 tallet. Den største hovedbygningen er imidlertid rent bygningshistorisk den mest interessante. Den har en vakker have mot syd, med utsikt over Maridalsvannet. Nordsiden vender mot tunet. De eldste detaljer i bygningen finner vi som dører med bukkehornsbeslag i

annen etasje. Selv om disse detaljer kan tyde på enda høyere alder vil ikke bygningshistorikeren Arno Berg datere bygningen lenger tilbake enn til ca. 1850. Det vil si at den sansynligvis ble bygget av Christian Olesøn, som overtok gården etter sin far i 1835.

Arno Berg mener at bygningen var den mest interessante i sveitserstil i Aker inntil den i begynnelsen av 1950-årene ble ribbet for en del av sitt fasadeutstyr, vindusomramminger osv. Noe er fremdeles bevart, som den åpne, elegante sval utenfor hovedinngangen og de kraftige bukker under det utskytende tak på gavlene. Bygningen har morsomt utstyrte frontespicer både mot tunet og haven. Det er liggende panel på forvandring og stående i gavlene. Det er svært synd at det gamle utstyr og det gamle enkupete tegltak ikke er blitt beholdt. Da Nes hørte til Nordmarkens gods i forrige århundre, var det lønningskontor i denne bygningen. Mange mener videre at det var her på Nes Henrik Wergeland skrev verslinjen "Kom til den fagre Maridal". Visstnok satt han da i kvistværelset i annen etasje ut mot Maridalsvannet. Hvis dette er riktig, må bygningen være adskillig eldre enn fra 1850. Stabburet på Nes er gammelt, men låven med fjøs er forholdsvis nytt.

Brenners

Første plass er Brenners. Brenners er egentlig et yrkesnavn og plassen het opprinnelig Teglbrennerstua. Innerst i Nesbukta lå det nemlig et teglverk i forrige århundre, men det må være nedlagt før århundreskiftet. Vi

kan ennå finne restene av det som må ha vært grunnmuren til den store teglovnen, men ellers er tuftene fra teglverket nesten helt gjengrodd. Bare store mengder småbiter av tegl i vannkanten vitner om tidligere industri på dette sted. Teglstein av forskjellig slag er forresten brukt som fyllmasse i mange gårdsveier rundt i dalen, og vi kjenner lett igjen den røde fargen. På mange hustak rundt i dalen ligger fremdeles takstein laget på Nes teglverk og denne takstein er merket med en N på undersiden. Leira til teglverket ble gravet ut i flere hull på jordene omkring. Et annet minne om teglverket er navnet på bakkekneika fra Nesbukta opp mot Brenners, som ennå idag heter Verkensbakken. En havnehage her heter fremdeles Verkenshagen.

På Brenners bodde altså teglbrenneren på verket, han som hadde ansvaret for teglovnen. Den siste teglbrenneren var bestefar til den nåværende oppsitter på Brenners. Stua på Brenners har akkurat den samme grunnplan som Bakken, nemlig stue kjøkken og kammers. Huset ble bygget en gang i forrige århundre. da teglverket ble nedlagt, fikk husmannsplassen på Brenners også arbeidsplikt på Sander i slåtten, selv om plassen egentlig hørte til Nes. I dag er plassen enestående på grunn av s-en i navnet som er blitt hengende igjen etter at Teglbrennerstua ble forkortet til Brenners.

Sittpå

Sittpå ligger øst for Vestby. I husmannsregisteret fra 1771 er husmannsplassen "Sittpaa" nevnt under Nes Gård. Stua

på Sittpå er bygget på en helt annen måte enn de andre plassene i Neskroken, og kjernen i denne stua må være svært gammel. Tømmerets dimensjoner og byggemåten tyder i denne retning. På Sittpå er det også et gammelt stabbur, hvor takets møneretning går på tvers av det vanlige.

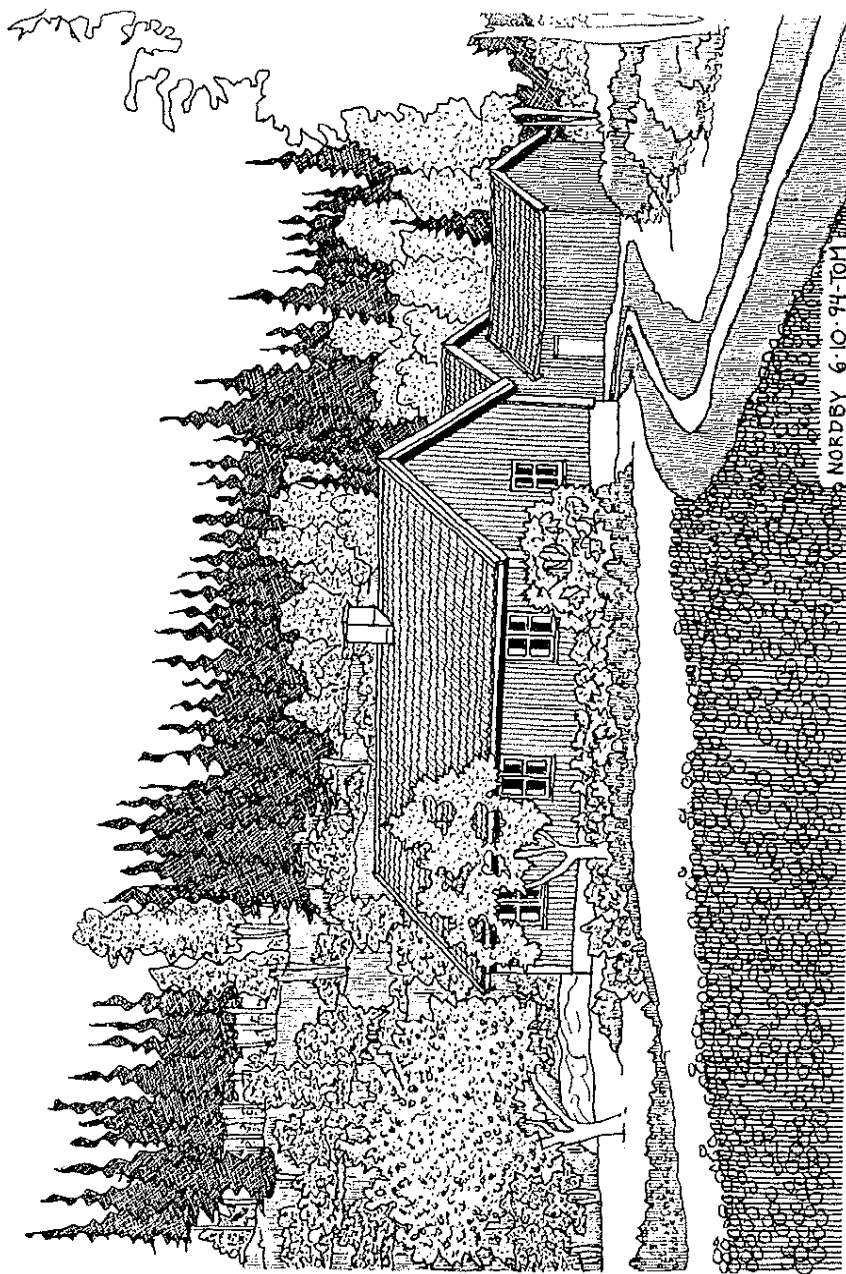
Hvor har så dette stedet fått det merkelige navnet Sittpå fra? Den gamle vinterveien fra Kristiania til Nordmarka og Hadeland gikk forbi her og over Dausjøen og opp Movannsbekken. Enten karene kom fra byen med lass eller var på vei til byen med lass, hadde de en lang slak bakke opp fra enten Maridalsvannet eller Dausjøen. Men her ved Sittpå kunne de sette seg på lasset igjen, og derav kommer husmannsplassens navn. Navnet er forøvrig ikke enestående for vi har det samme navnet mellom Hadeland og Toten ved toppen av en lang, seig bakke.

Like nord for Sittpå ligger Neskrokens eget vannreservoar, hvortil vannet pumpes opp fra Dausjøen.

Nordby og Vårnhus

Vi følger Greveveien innover Neskroken helt inn til Nordby og Vårnhus. Deretter følges den gamle stien til Maridalen Velhus i Maridalsveien.

Nordby og Vårnhus er de to nordligste husmannsplassene i Neskroken, Maridalens virkelige perle. Maken til idyll skal en lete lenge etter. Vi tar en smal kjerrevei nordover fra Sittpå. Veien går noen hundre meter gjennom skog slik at vi føler oss langt utenfor allfarvei når vi kommer til

NORDBY 6-10-94-TOM

Nordby og Vårnhus oppe ved Dausjøen. Kjerreveien er lite egnet for biler og kun ved barfrost eller tørrvær om sommeren kan man oppleve å se biler her oppe. Veien blir heller ikke brøytet om vinteren. Bilismens ulemper har derfor folk sluppet og det er kanskje nettopp dette som har gjort at idyllen ikke er blitt ødelagt. På Nordby og Vårnhus er ingen støvete bilspor, men gressbevokste tun hvor kun fotstier mellom husene lager striper i det grønne. Rundt de to plassene ligger pene grønne jorder. På grunn av mangelen på bilvei drar ikke folket her oppe mot syd over Sittpå når de skal til byen. Nei, de vandrer heller et kvarter på skogsti mot vest gjennom Haugermarka til bussholdeplassen ved Vellet på Maridalsveien. Om vinteren brukes ski eller truger eller man vasser i snøen.

Avstanden mellom Nordby og Vårnhus er ikke mer enn 40-50 meter, med Nordby mot vest og Vårnhus mot øst. På begge steder finner vi en låvebygning og en stuebygning. Stuebygningene er fra midt i forrige århundre og er vel verdt å titte nærmere på. Best bevart er den på Nordby. Det er den vanlige sekslaftede typen med stue, kammers og kjøkken og med stort bislag på vestgavlen utenfor kjøkkenet. Her synlige takbjelker i rommene. De gamle velplasserte vinduene er bevarte, men med nye rammer. Veggene har vekselpanel utvendig. Det er svært lavt under taket i stua på Nordby. Oppsitteren forklarer det med at Nordby visstnok var den siste plassen som ble bygget av de seks plassene i Neskroken. Man slapp kanskje opp for byggematerialer før stua hadde fått full høyde og dermed måtte det bli lavt under taket.

KULTURLANDSKAPETS HISTORIE FRAM TIL ÅRHUNDRESKIFTET

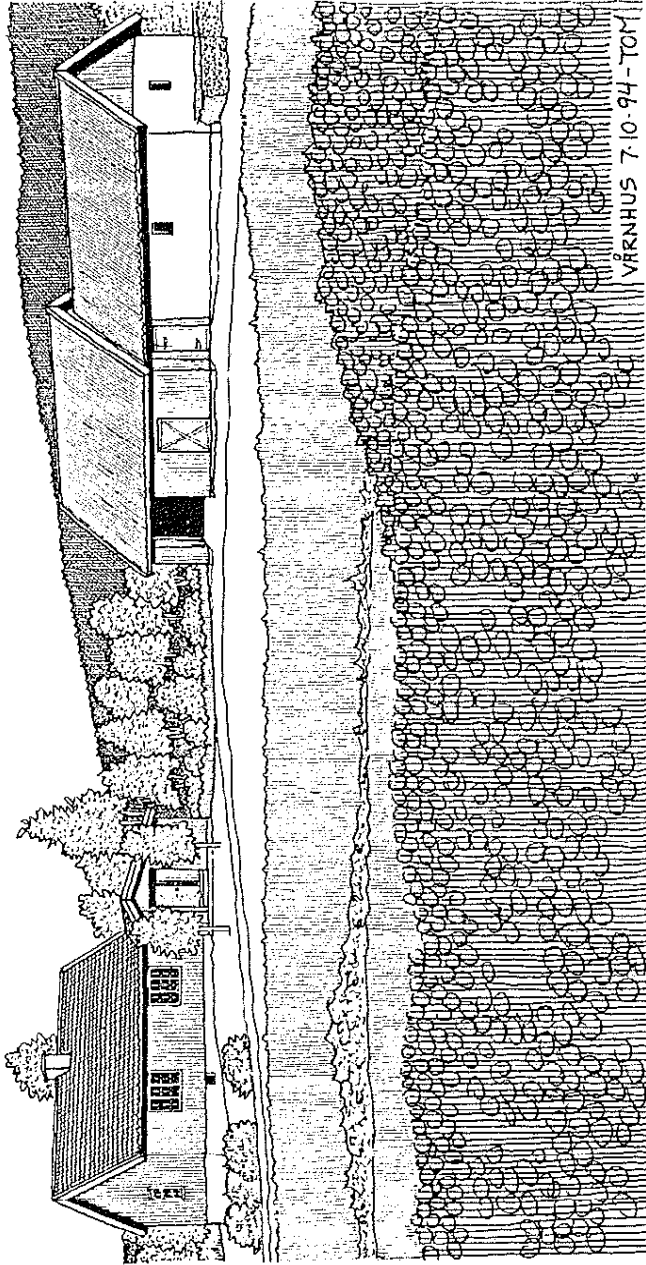
Lise Økland, utdrag av hovedoppgave ved NLH

For å få satt Maridalens kulturlandskap i et historisk perspektiv er det nødvendig å kjenne til hvordan landskapet har utviklet seg gjennom tidene. Forut for dagens kulturlandskap ligger en lang utvikling. Det opprinnelige naturlandskapet ble gjennom menneskenes virksomhet gradvis forandret til et kulturlandskap. Kjennskap til denne utviklingen vil i stor grad kunne belyse flere trekk ved dagens landskap.

Fra et landskapsmessig synspunkt er det imidlertid sparsomt med opplysninger fra selve Maridalen. Utviklingen var her sannsynligvis i tråd med utviklingen i resten av Oslo-området, og derfor presenteres en del generelle utviklingstrekk i tillegg til spesielle trekk i Maridalen.

Funn tyder på at Maridalen har vært bebodd siden yngre steinalder, fra ca. år 4000 f.kr. På Vaggestein og Skar er det gjort funn som tyder på at det her har vært et fabrikkssentrum for de grønne grøruditt-øksene. På denne tiden var Oslo området inne i en såkalt høyvarmetid med varmt og fuktig vær, og or, alm og lind var de dominerende treslagene.

Klimaet ble etterhvert tørrere. Eik og ask vant stadig større innpass, og det utviklet seg en rik

VÅRNHUS 7-10-94-TOM

eikeblandingsskog. De eldste navn i Maridalen skriver seg fra den perioden, nærmere bestemt fra rundt år 2000 f.kr., ved overgangen til bronsealderen. Dette er de usammensatte rene naturnavn, f.eks. Brekke, Hauger, Turter, Skar og Nes.

Generelt for hele Oslo-området var på denne tiden at de første boplassene ble ryddet, og omforming av landskapet startet for fullt med ekspansjon i jordbruket. Pollenanalyser og trekullrester tyder på at store deler av Oslo-området på denne tiden var preget av jordbrukskulturer. Disse var først basert på husdyrhold, deretter på svedjebruk med korndyrking. Den utpinte marka ble lagt ut til beite. Landskapet ble etter hvert preget av jordbrukskulturen med svedjing, beitemark og gjengroing. Etter hvert utviklet svedjebruket seg til et primitivt åkerbruk, og gjennom hele bronsealderen, fra år 1500-500 f.kr., var åkerbruket svært utbredt.

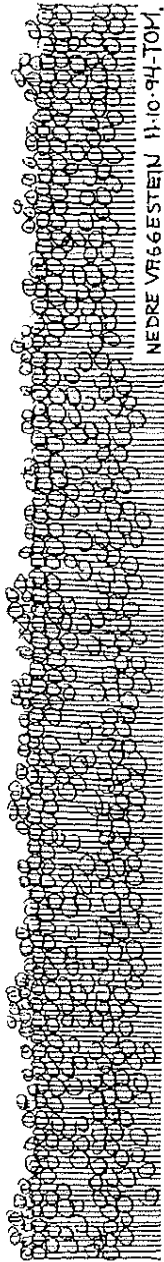
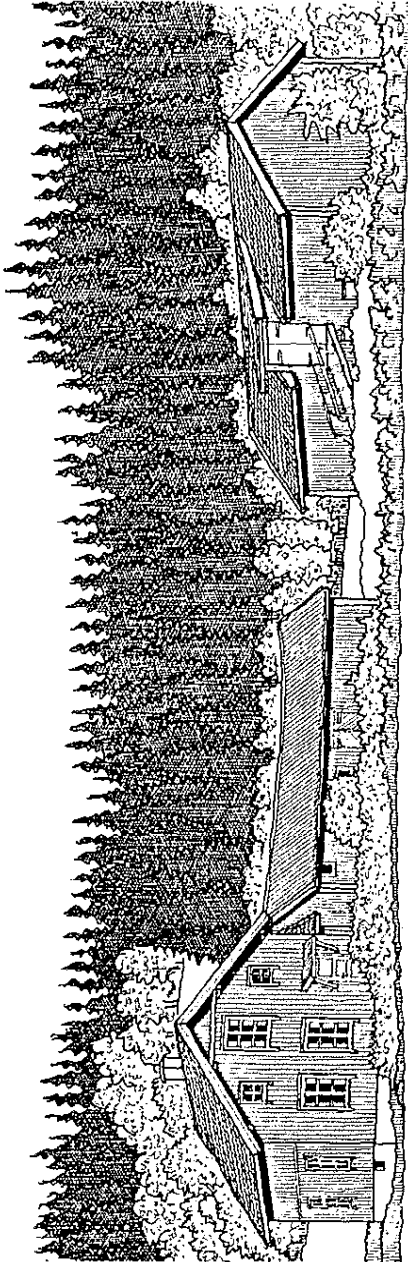
Omkring 500 f.Kr., ved inngangen til eldre jernalder, fant en kraftig klimaforverring sted. Granen rykket voldsomt frem, og Oslo-området ble dekket av nesten sammenhengende granskog. Klimaet var kjølig og fuktig. Som følge av klimaforverringen ble de første "urgårdene" dannet. Dette var ikke gårder i egentlig forstand, men store topografiske enheter. Noe senere ble de såkalte Vin-gårdene ryddet. Skjerven og Sander (Sandvin) i Maridalen er representanter for disse. Vin-gårdene var de første gårdene som ble skilt ut fra urgårdene, og de ligger ofte på de beste jordbruksarealene. Dette er tilfelle også i Maridalen.

I Vikingetiden (yngre jernalder) frem til år 1000 c.Kr. var det ikke noen nyrydding av betydning i Maridalen. Grunnen til dette kan være de noe dårligere jordbruksforhold her oppe i forhold til områdene nede ved fjorden.

Først i middelalderen ble det ryddet nye gårder i Maridalen. Gårdene med Rud-navn, de nye rydningsbrukene, ble sansynligvis mellom år 1050 og Svartedauen i år 1350. I Maridalen finnes fire slike gårder: Astarud (nord for Brekke), Rudstaden (ved Kirkeby), Pøsorud (sør for Vaggstein) og Arnarud (sør for Kjelsås). Dalens gamle prestegård, Kirkeby ved Margarethakirken er nok også fra denne tiden. Rudgårdene var ofte marginale enheter, ryddet på små jordstykker og skrinne, bakkete steder.

Etter Svartedauen ble 17 av dalens 18 gårder liggende øde. Bare Brekke, den sydligste gården, ble fortsatt drevet. Dalen ble så liggende øde i minst 200 år, og først i løpet av siste halvdel av 1500 tallet ble de første gårdene gjenryddet. Skjerven, Sander og Kirkeby var sannsynligvis de tre første gårdene som ble ryddet på nytt.

Jordbrukslandskapet på Østlandet frem mot år 1700 var i følge Asheim (1972) et høstingslandskap i primitivt stadium. Gårdsdriften var desentralisert, og kulturlandskapet var preget av en naturlig mosaikk av vassdrag, myrer, fuktige bekkedaler, tørre bakker og skrinne rabber.

NEDRE VR66ESTEN 1:10-94-70M.

Innmarka lå i nærheten av bebyggelsen og bestod av åkrer, åpne enger, løvenger og havnehager. Åkrene spilte en underordnet rolle. Her ble det dyrket korn og grønnsaker. På løvenga som utgjorde mesteparten av innmarka, ble det slått høy og skåret løvkvister til vinterfor. Havnehagen hadde et mindre frodig utseende og et større innslag av stein og knauser.

Utmarka besto av ekstensivt utnyttede beiter, skoger, myrer og tilfeldig svedjemark. Beitetrykket ble regulert ved sommerbeite på setre.

I Maridalen var husdyrbruk med fordyrking den viktigste driftsformen på gårdene.

Midt på 1700 tallet utviklet husmannsvesenet seg i Maridalen. Denne eiendomsstrukturen preget etter hvert Maridalens jordbrukslandskap. De store gårdene lå på den beste jordbruksmarka, og en rekke små husmannsplasser fikk fotfeste på mer marginal mark hvor det var mulig å dyrke opp en åkerlapp. De mange små husmannsplassene må ha satt et spesielt preg på landskapsbildet.

År 1700-1850 forteller Asheim (1975) at det primitive høstingslandskapet utviklet seg til et høstingslandskap preget av rovdrift. Den frodige trevegetasjonen ble trengt tilbake. Kulturlandskapet besto i større grad av uthogd skog, karrige skogsbeiter, hagemarkskog, det vil si skog med beitepreg, og større jorder. Åkrene var utpinte, og løvengene uthogd og lagt ut til beiteland eller åker. Skogbruket var preget av ren rovhogst, ingenting ble gjort

for å øke tilveksten.

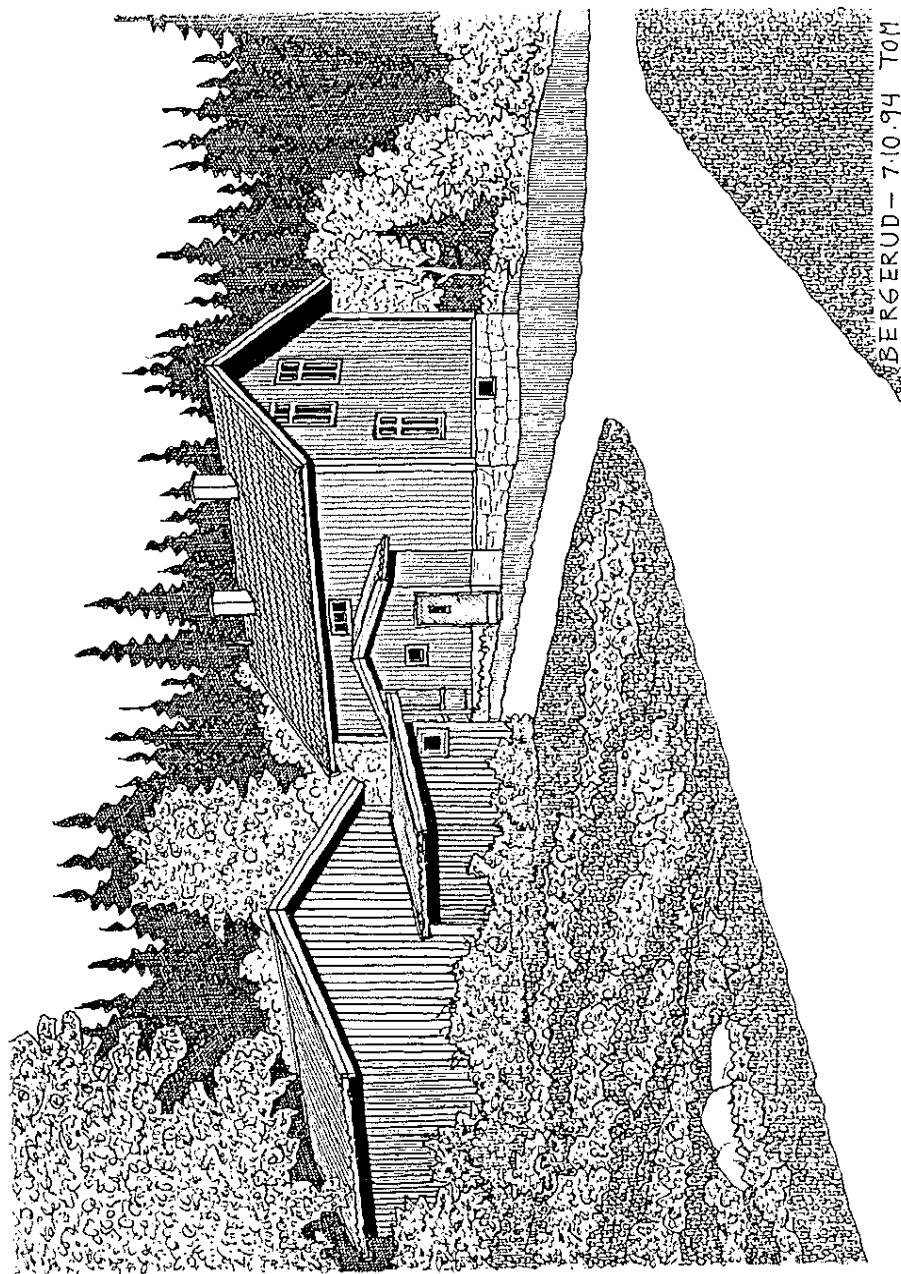
Til tross for den sterke utpiningen og rovdriften hadde landskapet fremdeles et preg som ga inspirasjon til det ville og trolske hos våre tidligste landskapsmalere. Det virket som ble stående etter at alle brukbare trær over et visst minstemål var tatt ut, var småskog, kratt, buskegraner, krokfuruer, tørrtrær og vindfall. Dette ga ofte et "villere" og mer romantisk inntrykk enn storskogen som siden vokste opp. Den skamhogde skogen kunne likne en høytliggende urørt fjellskog. Nettopp slike motiver var svært populære blant landskapsmalerne omkring midten av 1800-tallet.

At denne landskapsutviklingen fant sted også i Maridalen forteller J.C. Dahls maleri "Maridalen" fra 1844. Dahl lot seg inspirere av landskapets "ville" og "utemmede" karakter, men skogen bærer tydelig preg av langvarig rovhogst uten skjøtsel.

.....

I første halvdel av 1900-tallet fikk landskapsbildet det "tradisjonelle" preget som fremdeles er karakteristisk i Maridalen. Landskapet fikk en ny frodighet - det var ikke lenger "vilt" og "utemmet". Åkerarealene ble utvidet og samlet i sammenstøtende jorder. Denne prosessen ble påbegynt ved utstrakt grøfting på 1800-tallet. Det ble utviklet et høyproduktivt kulturlandskap med vekselbruk.

Vekselbruket var vanligste driftsform i Maridalen. Med jevne mellomrom ble åkeren lagt ut til eng, noe som skapte variasjon i landskapet. Rundt århundreskiftet skal

BERGERUD - 7.10.94 TOM

det ha vært en dyrebestand i dalen på over 100 hester og 3000 kuer. Sauer, geiter, gris og høner var alminnelig overalt. Jordbruk, skogsdrift og melkelevering var den inntekten gårdbrukerne hadde.

Beiting og forhøsting foregikk for det meste på fulldyrket mark. Fremdeles ble noe høy slått på gammel natureng, og beite i havnehager var fortsatt vanlig. Både slåttenger og hagemarkskog var vesentlige innslag i Maridalens landskapsbilde.

Skogbruket ble omlagt fra ren høsting til også å omfatte kulturiltak. Bestandskogbruket med flatehogst og bruk av store maskiner slo gjennom for fullt etter annen verdenskrig.

.....

ETTER BRANNEN

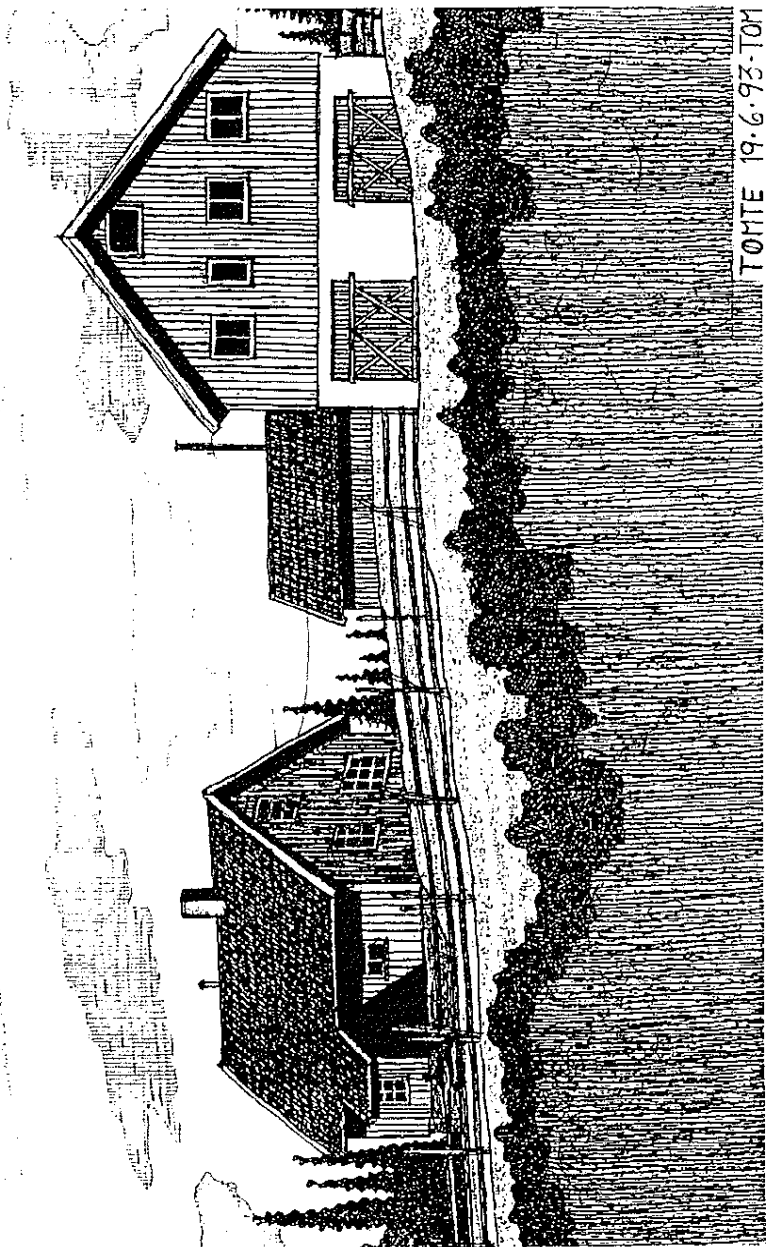
Geir Hofsæth, hentet fra Nordberg menighetsblad 1993.

I fjor var mai og forsommeren varm og tørr. Faren for skogbrann over Østlandet var overhengende. Så plutselig den 26. juni steg det røyk opp inne i Maridalen. Det var begynt å brenne i Turteråsen ovenfor Maridalen skole! I fire dager pågikk slukkingen, før brannen var under kontroll. Men først etter tre uker og sommerens første regnvær var skogbrannen helt slukket. Hvordan ser området ut i dag - ett år etter brannen?

Naturen er vant med branner, men vi moderne mennesker ser ofte meget bekymret på denne og lignende omveltninger i naturen. Den nordiske naturen har siden siste istid gjennomlevd periodiske store skogbranner, ca. hvert 200 år, så biologisk sett var ikke Maridalsbrannen noe nytt. Det er skogsjef Ragnar Andreassen som sier dette.

Skadene, slik skogsjefen ser det, ble totale. Etter brannen, sier han, hadde vi to alternativer; enten sørge for raskest mulig gjenvekst ved nyplanting, eller la området ligge i ro. Vi valgte det siste alternativet. På denne måten har Maridalsbrannen blitt spesiell. Biologisk fakultet ved Universitetet i Oslo er kommet inn for fullt i et vitenskapelig prosjekt.

Skogvesenet og Universitet har gått sammen for å se på virkningene av skogbrannen. Maridalsbrannen, som

TOMTE 19-6-93-TOM

omfattet hele 375 dekar, er blitt unik.

Maridalsbrannen, fortsetter skogsjefen, var liten i nasjonal sammenheng, men spesiell fordi den skjedde så nær bebyggelsen. Det spesielle er at forskere fra Universitetet her har førsteklasses tilgjengelighet og i tillegg kort avstand fra sin institusjon. Den vitenskapelige oppfølging av gjenvekst og "gjenoppliving" av naturen blir derfor rasjonell og effektiv. Ved Universitetet har Biologisk fakultet seks hovedfagstudenter som allerede er i full gang med undersøkelser, forskning og analyser. Hele det brente området er i tillegg blitt fredet.

De første livstegn ble observert 1. august (i fjor), bare to uker etter at brannslukkingen var avsluttet. En skålsopp i full vekst ble da observert inne i brannfeltet. Senere er ospen, bringebærbuskene og andre rotskuddvekster kommet i tur og orden. Allerede neste sommer kan det forventes røde og fine bringebær.

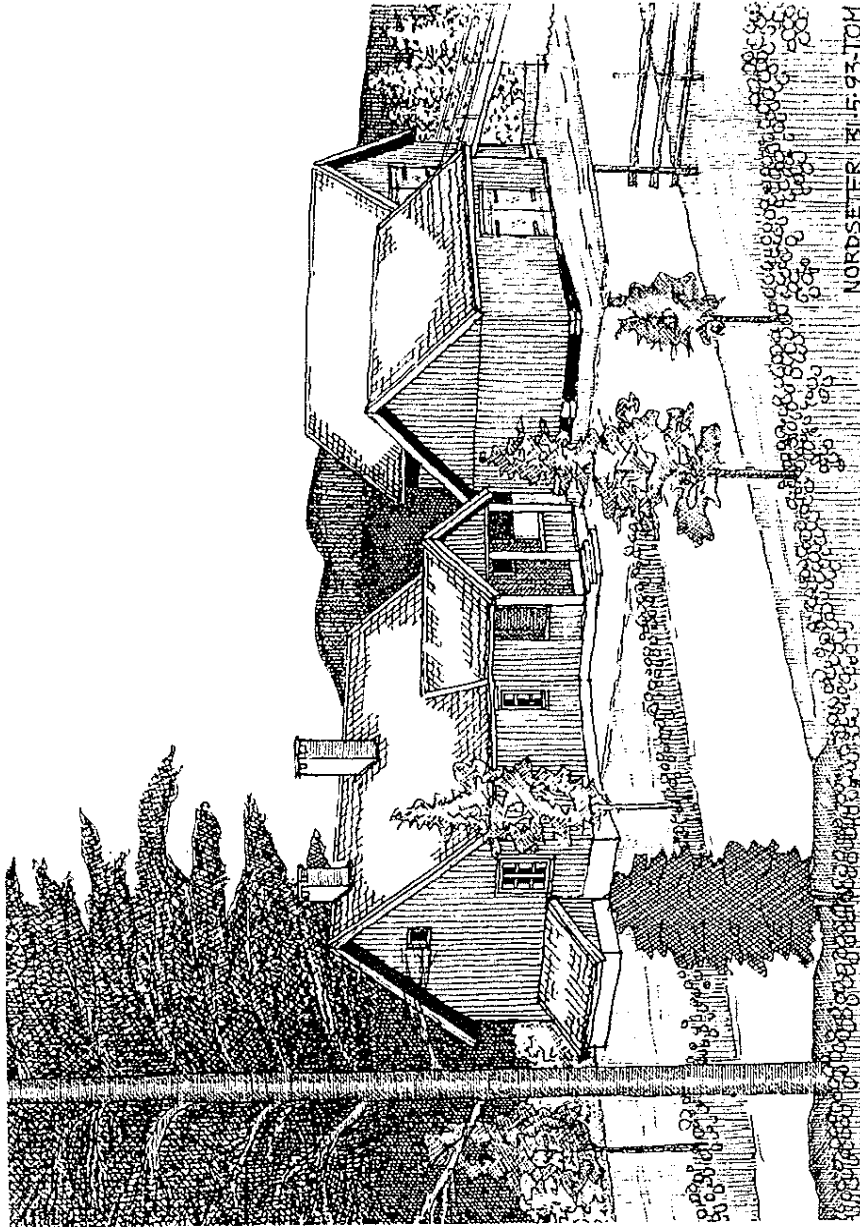
Aske og trekull er gjødsel for skogen, og det interessante for forskerne er å undersøke hvorledes gjenveksten skjer i området. Noen steder har det ulmet langt nedover i jordlagene, mens brannen andre steder har fart raskt over. Fra flere steder i brannområdet er det tatt jordprøver for å se hvor utbrent jorda er og finne ut hvilket liv som har overlevet. Frø og sporer har innebyggede overlevingsmekanismer, i tillegg til at steiner og fjellsprekker har virket beskyttende mot flammene og den intense varmen.

Professor Leif Ryvarden ved Biologisk institutt har sammen med hovedfagstudentene merket og analysert brannområdet ved hjelp av økonomiske (foto)kart og undersøkelser i brannområdet.

Det er ikke bare vekstene, forteller Ryvarden, men også dyrelivet som inngår i forskningsprosjektet. Maur, småkryp, gnagere og biller har alle overlevet eller flyttet inn i det "nye" området. Den brente skogen er et spiskammer for mange flere enn de fleste turgåere kanskje tror.

I hundre år, til år 2092, har Universitetet fått adgang til å forvalte området som ble nedbrent. I tillegg til det vitenskapelige arbeidet er branntomtene også tenkt benyttet til undervisning for bl.a. skoler i Oslo-området. I tillegg er det gjennom deler av området planlagt naturstier for publikum. Skogvesenet har i sommer gjort ferdig et oppslag til informasjon til publikum. Dette er nå til godkjenning og ventes deretter satt opp i området hvor brannen oppsto - ved foten av stigningen til Turteråsen fra Maridalen skole. I løpet av høsten er det dessuten meningen at Biologisk fakultet skal skrive i Aftenposten om brannen i Maridalen, og spesielt om hva som har skjedd i området i den etterfølgende tiden.

Det er med andre ord sannhet i ordene; "av aske gror det liv...".

NORDSETER, BILF. 93-10M.

SANDERMOSEN STASJON

Oslo 15. august 1994, Tore Frisell Haagensen

En rivningssøknad, en avisartikkel og et engasjement fra Maridalens Venner gjorde undertegnede oppmerksom på mulighetene for å utvikle Sandermosen stasjon til en kulturinstitusjon. Resultatet kan oppsummeres i forslag til etablering av kulturPUNKTET Sandermosen stasjon.

Maridalens- og Lillomarkas Venner, byantikvaren m.fl. har engasjert seg for å få frem aktive interesser til en form for drift på Sandermosen stasjon. Dette i håp om at stedet skal bli bevart og utviklet for bruk i fremtiden. Jeg har siden november 1993 hatt positiv kontakt med bl.a. NSB for å få til en etablering.

Jeg ønsker å sette i gang drift på Sandermosen til beste for markatravere og byens mangfoldige og aktive kulturliv. For å få dette i gang, må flere forhold vedrørende publikumssikring, leie/kjøp, økonomi m.m avklares. Det opprettes en stiftelse med navnet "kulturPUNKTET Sandermosen stasjon".

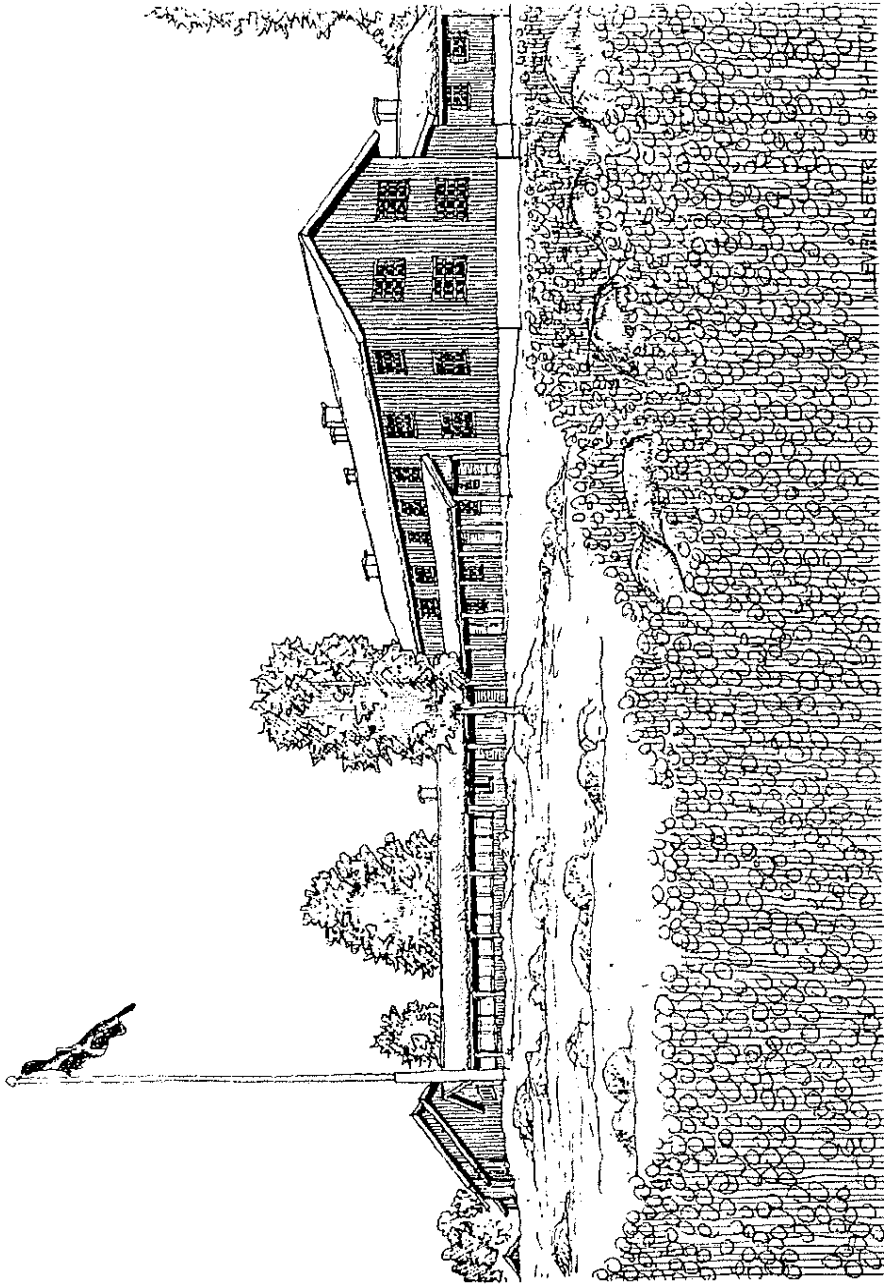
Stiftelsen skal arbeide for etablering og senere stå ideologisk bak driften av arrangementene på Sandermosen stasjon. Jeg vil selv delta som daglig leder og bosette meg i tillegg til å etablere et kontor for utgivelse av kulturPLAKATEN på Sandermosen. Jeg er 42 år og utdannet Cand.Mag. med pedagogikk mellomfag. I 12 år arbeidet jeg som leder i kommunalt ungdomsarbeid og

utgir nå (siden november 1990) kulturPLAKATEN, et ukentlig informasjonsorgan inneholdende hva som skjer i Oslo - alt fra konserter med Filharmonien til konserter på Blitz, filmomtale for kinofilmene, teatrene m.m. kulturPLAKATEN distribueres ukentlig til 650 steder (opplag 6500) i Oslo sentrum. kulturPLAKATEN har etablert seg og utviklingsmulighetene er mange. kulturPUNKTET Sandermosen stasjon sees som en videreføring av mitt engasjement.

Sandermosen, historikk og nåtid; Gjøvikbanen åpnet i 1902. Maridalens befolkning fikk sin stasjon bl.a. på grunn av et politisk ønske om tilretteleggelse for bruk av Nordmarka til rekreasjon for industriarbeiderfamilier på østkanten. Sandermosen stasjon ble bygget i 1904 og er nå blitt til holdeplass med stopp ved behov. Stasjonsbygningen står nå tom.

Det er antakelig fremdeles et politisk ønske om å bedre tilbudet for rekreasjon i Marka og det er kulturPUNKTETs ønske om å få drift på Sandermosen for dette formål. En sterk økning av sykkelbruk i Marka i tillegg til en generell øket tilstrømning viser klart en ny trend som fortjener en miljømessig respons også på Sandermosen.

Stasjonsbygningens og tomtas tilstand; Befaring viser forholdsvis godt utvendig vedlikehold. Estimerte renoveringskostnader kr 300.000.- I tillegg må det vurderes løsninger vedrørende sanitæranlegg.

Stiftelsen kulturPUNKTETs formål:

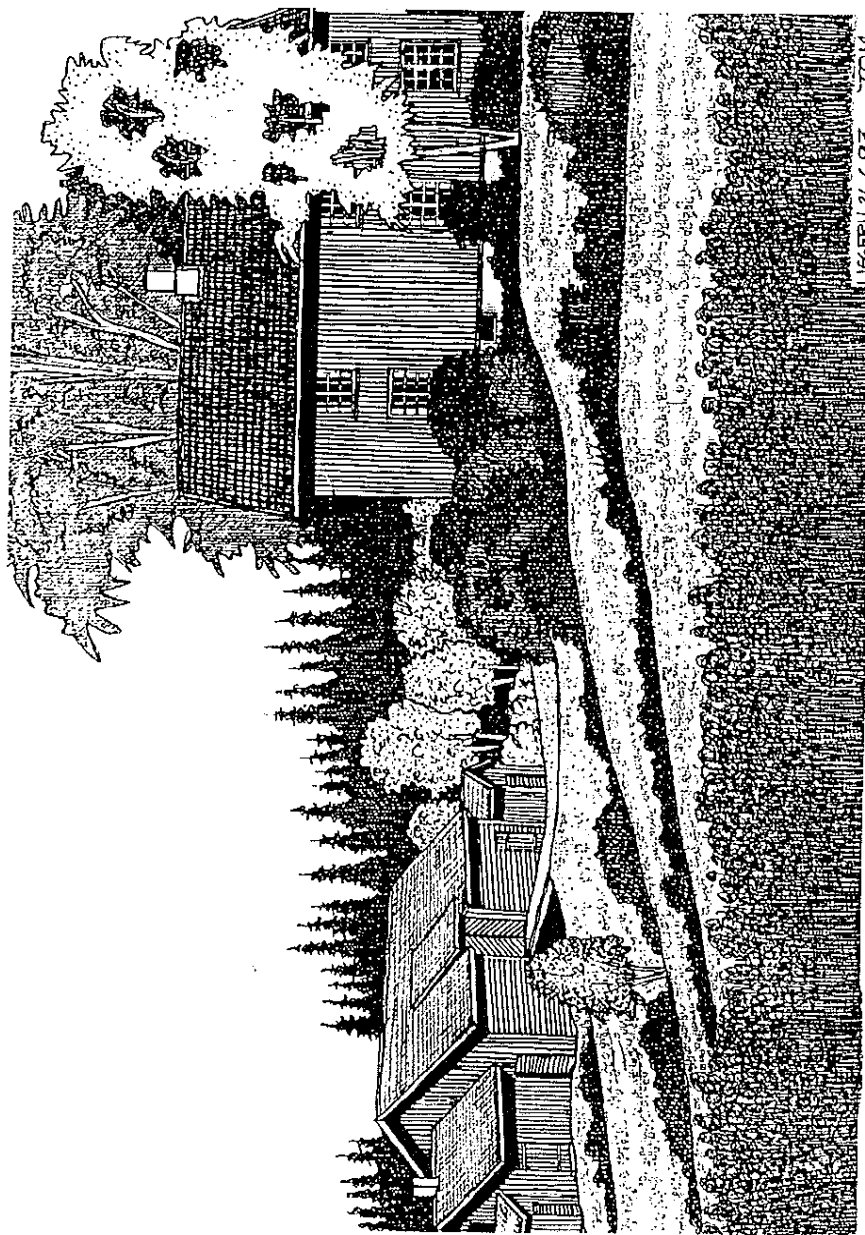
1. kulturPUNKTET skal være en aktiv deltaker i et bredest mulig samarbeid om å tilrettelegge for sunn bruk av Marka som rekreasjons- og opplevelsesområde.
2. kulturPUNKTET skal være en støttespiller for det eksisterende kulturliv og delta i nyskaping gjennom selv å arrangere og å samarbeide om gjennomføring av arrangementer/prosjekter på Sandermosen, i Maridalen og i byen.
3. kulturPUNKTET skal i størst mulig grad ta vare på og videreføre tradisjoner ved Sandemosen stasjon spesielt og togkultur generelt.
4. kulturPUNKTET skal være et samlingspunkt; et møtested for forskjellige uttryksformer innen musikk, dans, teater, litteratur, maling, tegning m.m. og stimulere kulturell kreativitet på tvers av nasjonale og kunstneriske barrierer, klassiske og avantgarde side om side.
5. Stedet skal være et seriøst og lekende utviklingsforum for interesser som de nevnte uttrykksformer samt fauna, flora, geologi, mat/ernæring, teknologi m.m.
6. kulturPUNKTET skal vektlegge et flerkulturelt, samlende fellesskap og arrangementer med tema fremfor ren underholdning.
7. Stiftelsens midler forvaltes til beste for stiftelsens

formål.

Vedrørende avtale for igangsetting av drift; kulturPUNKTET ønsker å samarbeide med aktive brukere av Marka og flest mulige kulturarrangører, NSB og Oslo kommune. Det er ønskelig å få partnere som støtter stiftelsens formål. Disse må også delta i det økonomiske ansvar for vedlikehold, leie eller kjøp av stasjonen. Det legges opp til en leieavtale med lang varighet hvor Haagensen/kulturPUNKTET tar ansvar for bygninger, tomt og drift.

Vedrørende finansiering og budsjett; Forutsetningen for virksomheten er at den daglige driften av serveringsstedet er selv bærende. Arrangementsdelen vil derimot trenge støtte. Dette vil evt. kunne være lønn til daglig leder og dekning av utgifter til sivilarbeiderhjelp m.m

Om fremtidig aktivitet og drift; Langt flere turfolk skal kunne komme ut i Marka med offentlig transport. Aktivitetene på Sandermosen vil rettes mot turfolk og kulturinteresserte i et bredt spekter og forsøke bidra til lettere tilgang til friluftsområdene. kulturPUNKTET vil delta i markedsføring av f.eks. NSB's sykkeltoget og tilrettelegging av turveier, stier, løyper m.m. Det er ønskelig å oppnå helgeåpent hele året. Slik vil det alltid være mulig å besøke stedet enten for å oppnå en hvil på turen eller for å delta i et mer offentlig preg ved f.eks. feiring av 17. mai eller julaften, konsert, soppkurs eller Togets Dag m.v. I kirkeruinene like ved Sandermosen er Maridalens Venner med i arrangementen av kirkespill og

gudstjenester. De legger opp til årlige arrangementer, men trenger et større apparat til gjennomføringen. Det er kulturPUNKTETs intensjon å bidra ved slike arrangementer.

.....

Oslo kommune har startet behandling av denne saken og vi sakser fra brev datert 12. oktober fra Byråd Terje Kalheim til Byutviklingskomiteen:

"Plan- og bygningsetaten anmodes om å forberede sak om bygge- og deleforbud for Sandermosen stasjon med sikte på omregulering til spesialområde bevaring."

Tore Frisell Haagensen har etter avtale med NSB flyttet til Sandermosen og startet arbeidet med utviklingen av stedet.

red.

MARKAKORET, TILBLIVELSE OG UTVIKLING

25. oktober 1994, Tori Bakke leder av Markakoret

Etter at Maridalskoret mistet sin dirigent i 1986, var det en aktiv kjerne på 5-6 stykker som gjerne ville fortsette med sang og musikk. De forsøkte seg også på egenhånd, uten dirigent med egne viser, gjøgling og sprell, og kalte seg "Nordmarkstraverne".

Men det ble behov for en dirigent til å styre det hele, og i begynnelsen av 1987 ble det dannet en sang- og visegruppe med navnet "Marihønene" med en svensk musikkstudent som dirigent. Det kom flere sangere til etterhvert. Gruppen trivdes og vokste gjennom flere års aktivitet og ble til et kor.

Koret fikk ny dirigent og var inne i en positiv utvikling. Men flere av deltakerne var misfornøyde med navnet, og det ble til at koret kalte seg "Maridalen Sangkor". Heller ikke dette navnet fant skikkelig gehør og klang i medlemmenes ører, og allerede på neste årsmøte ble navnesaken tatt opp i gjen og "Markakoret" var et navn som alle kunne samle seg om.

"Markakoret" er i dag et levende og aktivt blandet kor med ca 20 medlemmer. Vi påtar oss div. oppdrag i nærmiljøet fra pensjonistforeninger, eldresentre og andre foreninger. Vi underholder ved lokale arrangementer i Maridalen og har også underholdt ved serveringssted i Marka.

Koret har arrangert egen kulturkveld med variert program, og har deltatt ved Julemesse i Maridalen kapell i flere år. I år er det også planer om å få til en julekonsert eller Lysmesse i kapellet.

Koret har planer om å utvide sitt tilbud med diktlesing, spill og dans der slike innslag måtte passe inn. Vi er ute for å markedsføre oss og tar gjerne oppdrag der det måtte være interesse for våre aktiviteter.

ÅRSMØTEINNKALLELSE

Til medlemmene, innkalling til årsmøte 1994.

Tid: 1. desember, kl. 19.00.

Sted: Maridalen Velhus, krysset
Kasaveien/Maridalsveien.

Forslag til dagsorden på årsmøtet:

1. Valg av dirigent og referent.
2. Godkjenning av innkalling.
3. Godkjenning av dagsorden.
4. Årsberetning.
5. Regnskap.
6. Innkomne forslag.
7. Fastsettelse av kontigent for 1995.
8. Valg

Servering av kaffe og kaker, kulturinnslag ved
Markakoret og Ole Svendsen som forteller om Maridalen
i gamle dager.

Vel møtt, hilsen styret.

ÅRSMELDING 1994

1. Styret i 1994.

Leder Tor Øystein Olsen

Grefsenvn. 66

0487 Oslo

Nestleder Anne Hestdalen

Øvre Vaggestein Gård

0890 Oslo

Kasserer Ronny Melle

Sørbråtvn. 23

0891 Oslo

Sekretær Øivind Øiestad

Nedre Stabburvn. 6B

0873 Oslo

Styremedlem Sten Yngve Solberg

Ammerudgrenda 172

0960 Oslo

Styremedlem Inger Thaugland

Sørbråtvn. 70B

0891 Oslo

Styremedlem Geir Erik Berge

Havnabakken 18B

0874 Oslo

Varamedlem Hanne Berg

Løvenskioldsgt. 19B

0260 Oslo

Varamedlem Jens Erik Skjerven

Lofotgt. 1

0458 Oslo

Varamedlem Ole Svendsen

Nordmarksvn. 10

0890 Oslo

Varamedlem Grethe Wiens

Nordbergvn. 25

0875 Oslo

2. Andre tillitsverv.

Revisor for Maridalens Venner er Tore Brodin og Inger Johanne Kasa.

Valgkomiteen består av Reidar Otto Ullevaalsseter, Johan Stang og Ivar Bakke.

3. Hovedoppgaver for foreningen dette året.

Foreningen skal ta vare på og vise fram våre kulturelle røtter i landskapet. Maridalens Venner har fortsatt skjøtselen av slåttengene rundt Kirkeruinen og Låkeberget. Maridalens kvaliteter oppleves gjennom arrangementene på Kirkeruinen 2. pinsedag og Olsok i samarbeid med Vestre Aker prosti, Nordberg menighet og Maridalen menighetsråd. Dessuten kommer kulturen i bygda og i landskapet fint fram gjennom store presseoppslag i Aftenposten og i Akersposten.

4. Styret.

Det er avholdt 4 styremøter dette året.

5. Maridalsspillet.

Å drive et Maridalsspill er svært ressurskrevende for foreningen og for bygda. I år hadde vi behov for en pause. Vi kommer sterkere tilbake senere.

6. Årsskriftet.

Vi fortsetter tråden fra i fjor og gir leserne mye stoff om kulturlandskapstenkning - en ny måte å forstå og oppleve landskapet i dalen på. Sten Yngve Solberg er redaktør.

7. Andre pinsedag.

600 møtte til prostigudstjenste, foredrag og rusletur 2. pinsedag. Prost Tor Gøsta Hake prekte og messingblåsere og korgruppe fra Vestre Aker kirke deltok i gudstjenesten.

Tor Øystein Olsen holdt foredrag og ledet rusletur til Blåsås og Hammeren. Bjørnholt serverte mat. Aftenposten gledet leserne ved å gi arrangementet hovedoppslaget i aftenutgaven dagen etterpå.

Vestre Aker prosti, Maridalen meighetsråd og Maridalens Venner samarbeidet om arrangementet.

8. Olsok

Maridalen menighetsråd, Nordberg menighet og Maridalens Venner feiret Olsok i ruinene også i år. Sogneprest Jørgen Karlsen prekte, Kåre Limseth og Hans

Petter Hansen fra Svingomen på Sørbråten ledet allsang. Tor Øystein Olsen holdt kåseri om Alf Prøysens natur- og kulturskildringer. Skjennungstua serverte elgburgere og nydelige kaker og Ivar Bakke fra Skjerven gård stilte med hester og høyvogn og ledet rakingen etter slåttene på enga rundt Kirkeruinen. 200 deltok på arrangementet.

9. Samarbeid med Markakulturen.

Skjennungstua og Bjørnholt serverte under arrangementene på Kirkeruinen. Maridalens Venner deltok på julemøtet til Nordmarken Velforening og på et velmøte 19. mai hvor ordfører Sæbønes, skogsjef Hatlinghus og Markautvalgsleder Kristoffersen deltok. Her ble Nordmarksbygdas framtid diskutert.

Maridalsspillet ble diskutert på et møte i Markautvalget 18. desember 1993. Maridalens Venner er konsulent under restaureringen av slåttengene på Bjørnholt. Dessuten knytter vi bånd mellom Maridalen og Nordmarka ved å leite opp de gamle ferdselsveien i Marka.

10. Rusletur på gamle ferdselsveier gjennom Nordmarka til Maridalen.

25. september ledet Tor Øystein Olsen i samarbeid Kikutstua en vandring på gamle ferdselsveier fra Hakadal til Skar via Gruvåsen, Finnvollen og Tømtekleivene. 75 var med på turen. 30. oktober ledet Tor Øystein Olsen en liknende tur fra Skar opp til Tømtekleivene til Tømtehytta i forbindelse med Oslo og omegn Turistforenings

offisielle åpning av hytta, 300 deltok. Begge arrangementene fikk helsides forhåndstale i Aftenpostens weekendutgave.

11. 17. maitog fra Hammeren til Kikut.

I samarbeid med Kikutstua ledet Maridalens Venner et sykkeltoget til Kikut.

12. Skjøtsel i dalen.

Slått og raking ble gjennomført på slåttenga rundt Kirkeruinen på Olsok. Slått og raking (intensiv pleie) fortsatte utover høsten på Kirkeruinen og på Låkeberget. Kvisthaugen på Låkeberget ble også brent.

Enga rundt ruinen framstår nå som en nyrestaurert slåtteng som rammer inn ruinen på en historisk korrekt måte. Den er snart en fullgod blomstereng som viser levende spor av våre kulturelle røtter fram mot kunstgjødslas inntreden i landbruket etter 2. verdenskrig. Blomsterenga har et stort kulturelt og biologisk mangfold som varierer vakkert gjennom alle årstidene.

På Låkeberget vil restaureringen ta lengre tid. Her hadde forfallet gått lengre. Men allerede i år blomstret kvitveis om våren og skogstorkenebb om forsommeren, i mengder. Utover ettersommeren grodde området imidlertid igjen med kratt (tennung), bringebær og geiterams. Etter intensiv pleie (rydding, slått, raking og brenning av kvisthaug) vil enga allerede neste år nærme seg en flott

blomstereng, med artsmangfold av blomster, insekter og dyr, en vakker forgrunn til et av Maridalsvannets flotteste utsiktspunkter.

13. Sandermosen stasjon.

Maridalens Venner protesterte i Aftenposten mot riving av Sandermosen stasjon. Byutviklingskomiteen i Oslo kommune har vedtatt å ikke rive bygningen. Tore Frisell Haagensen i Kulturplakaten har tatt initiativ til opprettelse av stiftelsen KulturPUNKTET Sandermosen stasjon. Vi viser her til egen artikkel i årsskriftet.

14. Samarbeid med Grefsen Videregående skole og Maridalens skoler.

Maridalens Venner ønsker at skolene i og rundt bygda skal utvikle seg til å bli kompetansesentre for forståelse og opplevelse av Maridalens kvaliteter. Undervisningen vil bli tilpasset, men likeverdig med annen undervisning ved å ta utgangspunkt i Maridalen. Maridalens Venner hjelper til med utformingen av undervisningen på skolene.

15. Medicoppslag.

Akersposten hadde helsider før pinse og Olsokmarkering. Dessuten hadde avisen midtsidereportasje om Maridalen.

Aftenposten viet hovedoppslaget etter pinsa til

pinsegudstjenesten. Dessuten var det helsider i weekendutgaven i forbindelse med rusleturene gjennom Nordmarka. Restaureringen av engene i regi av Nordmarka skole (Nordmarksprosjektet) og Bjørnholt med Maridalens venner som konsulent, er lovet mediadekning.

16. Andre arrangementer.

Under årsmøtet i Oslo og omland friluftsråd 21. mars holdt Tor Øystein Olsen åpningsforedraget under tittelen "Fart og naturopplevelse?".

Kristi Himmelfartsdag holdt lederen foredrag etter Lilleborg menighets gudstjeneste i Kirkeruinen, 150 deltok.

13. august informerte Tor Øystein Olsen om kulturlandskapet på Bondelagets Åpen gård på Sandbråten gård i Sørkedalen.

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET I MARIDALENS VENNER 1993

Årsmøtet til Maridalens Venner ble holdt 30. november i Kirkestuen på Nordberg Menighetshus. Tor Øystein Olsen åpnet møtet. Sten Solberg ble valgt til ordstyrer og Ragnild Noer til referent.

1. Godkjenning av innkallingen

Innkalling til årsmøtet og dagsorden ble godkjent.

2. Årsberetningen for Maridalens Venner.

Sten Solberg gikk gjennom årsberetningen for Maridalens Venner. Det var deretter spørsmål og diskusjon, blant annet om medlemskontigenten i Oslo og omegn friluftsråd, om bruk av Sandermosen stasjon og om urnelund i Maridalen.

Årsberetningen ble godkjent uten endringer.

3. Årsberetning for Maridalsspillet.

Leder i spillstyret, Hanne Berg, la fram årsberetningen for Maridalsspillet. Årsberetningen ble vedtatt uten endringer.

4. Regnskap.

Kasserer Ronny Melle gikk igjennom regnskapet for Maridalens Venner og Maridalsspillet. Revisjonsrapporten manglet, men revisor hadde gitt muntlig beskjed om at han hadde sett regnskapene og at de ville bli godkjent.

Regnskapene ble godkjent med forbehold om endelig revisorgodkjenning.

5. Innkomne forslag.

a. Kjøp av andelsbrev i Maridalen Velhus
Maridalens Venner er bedt om å kjøpe andelsbrev i Maridalen Velhus. Det ble vedtatt å støtte velhuset med å kjøpe andelsbrev for kr 2.500.-

b. Endring av vedtektene for Maridalsspillet.
Det ble foreslått å endre vedtektene for Maridalsspillet på bakgrunn av at samarbeidet med Bondeungdomslaget nå er avsluttet. Dette betyr at pkt 3 i vedtektene får samme ordlyd som tidligere. Forslaget til endring av vedtektene ble vedtatt.

6. Kontigent.

Hanne Berg foreslo å øke kontigenten til kr 50.-. Grethe Flood foreslo å øke kontigenten til kr 60.-. Det ble vedtatt med 14 mot 10 stemmer å sette kontigenten til kr 50.-.

Det ble foreslått å øke kontigenten for organisasjoner fra kr 90,- til kr 100.-. Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Det ble foreslått å endre utsending av kontigentkrav fra høst til vår. Nå sendes kontigentkrav først på slutten av året, etter at årsskriftet er sendt til medlemmene. Det var enighet på møtet om at utsending burde skje tidligere.

Styret ble bedt om å ta seg av dette.

7. Valg.

Leder av valgkomiteen, Reidar Otto Ullevaalsseter, la fram valgkomiteens forslag. Valgkomiteen foreslo at følgende medlemmer av styret i Maridalens Venner ble gjenvalgt:

- Tor Øystein Olsen, leder
- Sten Yngve Solberg
- Ronny Melle
- Øivind Øiestad

Vara:

- Grethe Wiens
- Hanne Berg

Varamedlemmene Trond Herland og Inger Lise Lørenskogen stilte ikke til gjenvalg. Som nye vararepresentanter foreslo valgkomiteen:

- Ole Svendsen

- Jens Erik Skjerven

Valgkomiteen foreslo gjenvalg av de to revisorene:

- Tore Brodin
- Inger Johanne Kasa

Valgkomiteen foreslo gjenvalg av de tre medlemmene av valgkomiteen:

- Reidar Otto Ullevaalsseter
- Johan Stang
- Ivar Bakke

Valgkomiteens forslag ble vedtatt.

Det var deretter servering av kaffe og kaker. Olav Momyr holdt lysbildeforedrag om "Tilgroing av plasser i Marka".

25. januar 1994, Ragnild Noer, referent.

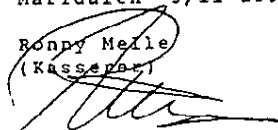
MARIDALENS VENNER 1993.

REGNSKAPSÅRET 5. NOVEMBER 1992 - 31. OKTOBER 1993.

	<u>INNTEKTER</u>	<u>UTGIFTER</u>
Kontingenter	Kr. 31.090,-	
Renter div Bank og Postgiro	Kr. 5.457.20	
Årsskrift		Kr. 31.268.84
Tidsskrifter		Kr. 10.858,-
Porto, rekvisita, Medl. service		Kr. 7.862.90
Gaver, blomster o.l		Kr. 1.724.50
Bidrag, støtte		Kr. 3.500,-
Møter og tilstelninger		Kr. 1.861.70
Diverse		Kr. 997,-
Sum	Kr. 36.547.20	Kr. 58.072.94
Underskudd 1992/93	Kr. 21.525.74	
Sum	Kr. 58.072,94	Kr. 58.072.94
	=====	=====

Spesifikasjon av beholdning:	<u>5/11-92</u>	<u>30/10-93</u>
Kasse	Kr. 2.552,80	Kr. 1.698,10
Postgiro	Kr. 2.065,44	Kr. 5.719,10
Postsparebanken	Kr. 354,47	Kr. 366,53
Kreditkassen	Kr. 283,37	Kr. 142,45
Sparebanken Nor	Kr. 60.453,40	Kr. 36.257,56
Sum Beholdning	Kr. 65.709,48	Kr. 44.183,74
	=====	=====

Maridalen 5/11-1993

Ronny Melle
(Kasserer)

Andelsbrev i Maridalen Velhus

Maridalens Venner
Kronerlotterisinntønde No 2500,-

Per Pedersen
Leder

Jon Ivar Bakke
Nestleder

Jørgen Nordlund
Kasserer

Jan Edvard Mørsmund
Styremedlem

Lars Brønne
Styremedlem

Marianne B. Kleppe
Vara-medlem

Vara-medlem